O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ◆ TOSHKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган • 1998 йил 2 декабрь, чоршанба • № 94 (14.077) • Эркин нархда сотилади

ЎЗБЕКИСТОН-ҚИРҒИЗИСТОН: АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК КЕНГАЙМОҚДА

30 ноябрь куни Қирғизистон Президенти Асқар Акаев амалий ташриф билан Ўзбекистонда бўлди

Ташриф дастурида кўзда тутилганидек, дастлаб Дўрмон қароргоҳида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ҳамда Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг яккама-якка суҳбати бўлди. Мулоқот чоғида минтақавий хавфсизлик, икки давлат ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни кенгайтириш, ўзаро товар айирбошлаш ҳажмини ошириш, коммуникация, гидро-

(Давоми 2-бетда).

Тожикистондаги воқеалар ҳақида БАЁНОТ

30 ноябрь куни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Дўрмондаги қароргоҳида Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг мамлакатимизга амалий ташрифи якунларига бағишлаб ўтказилган матбуот конференциясида Тожикистондаги воқеалар ҳақида баёнот берди

Қуйида шу баёнот матни эълон қилинмоқда.

Етти йилдирки, Тожикистон фуқаролар урушининг оқибатларини бошдан кечирмоқда. Агар турли қуролли тўқнашувлар, террористик хуружлар, одамларни гаровга олишлар ва умуман минтақавий низоларга қараб хулоса чиқариладиган бўлса, Тожикистонда фуқаролар уруши **тугамаган,** деган тасаввур туғилади.

Ҳокимият учун минтақавий ва уруғ-аймоқчилик кураши бормоқда, бу кураш ниҳоятда шафқатсиз суратда бўлиб, қуролли тўқнашувларга айланиб кетмоқда.

Гиёҳванд моддалар ишлаб чиқариш ва уларни **олиб ўтиш ниҳоятда улкан миқёс касб этди.** Ўзбекистон ва Қирғизистон чегарасида тонналаб гиёҳванд моддалар ушлаб қолинмоқда.

Айни вақтда наркобизнесга **ҳокимият ва ҳарбий-маъмурий тузилмалар ҳам аралашиб кетган.** Шундай деб айтишга бизда барча асослар бор.

Биз, ўзбекистонликлар, Тожикистонда тинчлик жараёнини ўрнатиш масаласи **Москвада имзоланган битим асосидагина ҳал этилиши керак,** деган қатъий фикрдамиз.

Тожикистоннинг жафокаш халқи учун тинчликка эришишнинг ягона йўли — **бу фақатгина тинч музокаралар йўлидир.** Ҳақиқатда эса биз тинчлик музокараларининг натижаси сифатида ҳозирча **Раҳмонов бошчилигидаги Кўлоб гуруҳи ва жаноб Нурий бошчилигидаги Бирлашган тожик мухолифати ўртасида амал портфелларини бўлиб олишни** кўрмоқдамиз.

Бироқ Тожикистонда бошқа минтақалар ва бошқа сиёсий кучлар ҳам борки, улар ҳам ҳокимиятга даъвогарлик қилмоқда. Кўлоб гуруҳининг ичида ҳам ҳокимиятни ва таъсир доираларини бўлиб олиш учун қаттиқ жанжал ва кураш кетмоқда. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Бугун рўй бераётган кескинликнинг, қуролли тўқнашувларга айланиб кетаётган курашнинг сабаблари ана шунда.

Мана шундай вазиятда Раҳмонов атрофидаги айрим кучлар воқеалар ривожини миллатлараро ва давлатлараро тўқнашувга айлантириб юборишни жуда-жуда истаяпти.

Ташқаридан душман топиш ва шу асосда ҳокимият атрофида пашшахўрда бўлиб юрганларнинг барчасини бирлаштириш — унчалик қийин иш эмас.

Бу воқеаларда Ўзбекистоннинг қўлини излаётган кимсаларнинг барчасини ҳаракатга келтираётган ғаразли мақсад ана шундан иборат. Бу ишда уларга Россиянинг баъзи бир махсус хизмат идоралари кўмак бермоқда. Бизда буни тасдиқловчи зарур ҳужжатлар бор.

Энди бу ишларда Ўзбекистоннинг қўли бор, деган даъволар ҳақида икки оғиз сўз.

Тожикистонда 1 миллион 300 мингдан зиёд ўзбек яшайди. Бу Тожикистон аҳолисининг қарийб 25 фоизини ташкил этади. Агар ўзбек-тожик аралаш оилаларни ҳам ҳисобга олсак, бу рақам янада ортади.

Раҳмонов жанобларининг собиқ бош сафдоши — полковник Худойбердиевнинг ўзи яқинда Россия матбуоти вакилларига интервьюсида баёнот берганидек, унинг отаси — тожик, онаси эса — ўзбек. Бундай мисоллар юз минглаб топилади.

Бундай аҳволда кимнинг ўзбек, кимнинг тожик эканини қандай ажратиш мумкин?

Бу масалада бизнинг қатъий позициямиз шундай:

Тожикистонда истиқомат қиладиган ҳар бир инсон — қайси миллатга мансуб бўлишидан қатъи назар ✦ у аввало Тожикистон фуқаросидир. У шу мамлакатнинг Конституцияси ва барча қонунлари талабларини бажаришга мажбур.

Яқинда Ленинобод вилоятида юз берган қонли воқеалар ҳақида Тожикистоннинг ҳукумат доиралари ва Россия телевидениеси ҳамда ахборот воситалари кўтараётган катта шов-шув ва миш-мишлар ҳақида гапирсак, мен қуйидагиларни баён этмоқчиман:

Биринчи. Қани, айтинг-чи, дунёда ўзининг шундоқ ёнгинасида (Тошкентдан икки юз километр нарида) танглик ва қуролли тўқнашув келтириб чиқарадиган биронта давлат, биронта мамлакат борми? Ўйлайманки, йўқ. Ахир, бу можаро тезда Ўзбекистон ҳудудига ҳам ўтиши мумкин-ку!

Иккинчи. Худойбердиев жангарилари Ўзбекистон чегарасидан ўтгани ҳақида гапирилмоқда. Ва бу ҳақда минглаб уйдирмалар тарқатилмоқда, матбуот конференциялари ўтказилмоқда, Россия телевидениеси кўрсатувлари намойиш қилинмоқда.

Шу муносабат билан мен мутлақо қатъий тарзда таъкидламоқчиман:

Ўзбекистон томони Ленинобод вилоятидаги қонли воқеаларда асло иштирок этгани йўқ ва иштирок этмайди ҳам.

1994 йили Бирлашган тожик мухолифатининг етакчиларидан бири — жаноб Тўражонзода Ўзбекистонда расмий даражада қабул қилинган эди. Бу — тожиклараро музокараларнинг бошида айнан Ўзбекистон турганини тасдиқлайди. Бу ҳақиқатни унутмаслик керак.

Ўзбекистон билан Тожикистон ўртасидаги давлат чегараси минглаб километр масофага чўзилган. Лекин бизнинг давлатларимиз ўртасида том маънодаги чегара йўқ — мен бу ерда узлуксиз чегарани назарда тутмоқдаман.

Бу — ҳаммага маълум. Ҳар қандай миллатга мансуб истаган одам ёки одамлар, гуруҳ бирон-бир йўналишда чегарани кесиб ўтавериши мумкин.

Ҳаракатни чеклаш масалаларида бу каби чегара, масалан, Чеченистон билан Доғистон ўртасида ҳам мавжуд.

Темирйўллар ва асосий автомобиль йўлларидагина постлар қўйилган. Назорат қилинмайдиган йўлларнинг эса сон-саноғи йўқ.

Шундай аҳволда ҳам, соғлом фикрловчи ҳар бир кимсага аён бўлиши керакки, минг нафарга яқин қуролланган гуруҳ — (Тожикистон расмий доираларининг гапига қараганда, Худойбердиев тарафдорларининг умумий сони айнан шунча) чегарадан ўта олмас эди. Бу — ақлга сиғмайдиган гап.

Ва ниҳоят:

биз Худойбердиевни қўллаб-қувватлаганимизда жанубдан шимолга — Хўжандга олиб чиқувчи бутун бир ҳудудимиздан етти юз нафардан иборат қуролли ҳарбий қисм, ҳарбий составни ўтказиб юбормаган бўлардик.

Буни ҳамма билиши керак.

Тожикистон томони Турсунзода шаҳрида бир неча кун уриниб битта состав тузишни эплолмади — шу ишни ҳам ўз зиммамизга олишга мажбур бўлдик.

Икки томоннинг ҳарбий тузилмалари, ҳукумат ва мамлакат раҳбарлари даражасида вазиятни атрофлича муҳокама қилиш ўрнига (воқеалар бошланган кун 4 ноябрдаёқ мен бу ҳақда шахсан Раҳмоновга қўнғироқ қилиб айтганман) Тожикистон парламенти сессиясида асосланмаган, оқибати нима бўлишини мутлақо ўйламай, айтиш мумкинки, қуруқ жазавадан иборат баёнот эълон қилинди.

Тарихи қадим ва бой, ақл-заковат ва маънавий салоҳияти юксак Тожикистондек мамлакат раҳбарияти орасида узоқни кўра олмайдиган, фикри тор, калтабин кимсалар борлигига бугун фақат таассуф қилиш мумкин.

Биз мазкур вазиятдан чиқишнинг йўлларини қуйидагилардан иборат деб биламиз:

биринчидан. Мен Тожикистон раҳбарияти оқилона фикрга келишига ишонаман.

Иккинчидан, иғволарга учмаслик керак. Зеро, бу можароларда олти-етти йилдан бери боши мусибат ва йўқчиликдан чиқмаётган тожик халқининг мутлақо айби йўқ.

Учинчидан. Ўзбекистон ва Тожикистон ўртасида чегара қуриш ва уни мустаҳкамлаш зарур. Агар зарур бўлса, чегарадан ўтишнинг виза режимини ўрнатиш даркор.

Тўртинчидан. Тарихий тақдири ва маънавий анъаналари бизга жуда яқин бўлган жафокаш Тожикистон халқига ҳеч ким бизчалик, айниқса, инсонпарварлик ёрдами соҳасида кўмак бермаган. Ўзбекистон Президенти сифатида ишонтириб айтаманки, биз тожик халқига бундан кейин ҳам ёрдам бераверамиз.

Мен олдин ҳам айтганман, яна такрорлайман: ўзбек ва тожик халқи икки тилда гапирувчи бир халқдир.

Тожикистонда тинчлик ўрнатиш жараёни, мураккаб вазиятдан чиқиш йўллари ҳақида шахсан менинг фикримни билмоқчи бўлсалар, мен шундай деган бўлардим: Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилоти ва бошқа халқаро тизимлар раҳнамолигида Тожикистонда эркин демократик сайловлар қанча тез ўтказилса, шунча яхши.

Воқеаларнинг нохуш тус олишига йўл қўймаслик, айтиш мумкинки, ўзаро низонинг ўта кучайиб кетмаслиги учун Тожикистон халқи ўз хоҳиш-иродасини эркин изҳор этиб, **қонуний, умумэътироф этган ҳукуматини** сайлаб олиши керак.

Такрорлайман, бу иш қанчалик тез амалга ошса, Тожикистон халқи учун, мазкур минтақада яшовчи бошқа халқлар учун шунча яхши бўлади.

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА МАЖЛИСИ

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилингандан буён ўтган давр мобайнида мамлакатимизда сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий соҳаларда жуда катта ўзгаришлар рўй берди.

Адолатли демократик жамият барпо этишнинг мустаҳкам ҳуқуқий асоси яратилди. Халқимиз миллий қадриятлар, урф-одатлар, маданий меросни асраб авайлаб ўрганиш, уларни келгуси авлодларга етказишдек улкан имкониятга эга бўлди.

Вазирлар Маҳкамасида 8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кунини нишонлаш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг мажлиси бўлди. Унда тегишли вазирликлар ва идоралар раҳбарлари ҳам иштирок этди.

Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, ташкилий қўмита раиси Ҳамидулла Кароматов бошқарди.

Йиғилишда умумхалқ байрамига ҳозирликнинг бориши, мамлакатимиз пойтахтини байрамга тайёрлаш, шунингдек, «Туркистон» саройида Конституция кунига бағишланган тантанали йиғилиш ўтказиш, ундаги концерт дастури масаласи кўриб чиқилди. Кун тартиби юзасидан байрам ва юбилей тадбирларини ўтказиш республика дирекцияси раҳбари Болтабой Шодиев, Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари Эркин Эрназаров, Маданият ишлари вазири Хайрулла Жўраев ахбороти тингланди.

Конституция куни мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида кенг нишонланади. Жойларда халқ севган санъаткорлар ва бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг концертлари ташкил этилади. Шуларни ҳисобга олиб, байрамни кўтаринки руҳда нишонлаш бўйича тегишли ташкилот ва идораларга аниқ топшириқлар берилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси Нарзулла Жўраев қатнашди.

(ЎзА).

«КИБО» — БОЛАЛАРГА

ЧИРЧИҚДАГИ Ўзбекистон-Олмония қўшма корхонаси «Кибо» пойабзалчилари маҳсулот ишлаб чиқаришни йилдан-йилга кўпайтириб бормоқдалар. Айни вақтда унинг сифати ҳам жаҳон андозалари даражасида бўлмоқда. Ҳар куни катталар ва ёшларга мўлжалланган 20 минг жуфт пойабзал савдо шохобчаларига етказиб берилмоқда. Бежирим ва хушбичим бундай оёқ кийимлари дўконлар пештахталарида туриб қолмаяпти. Корхона жамоаси бозор талабларини ўрганиб, маҳсулотнинг янги турларини ҳам ўзлаштирмоқдалар. Ҳозир бу ерда 11та янги нусхадаги оёқ кийимлари тайёрланмоқда.

СУРАТЛАРДА: илғор ишчилардан Гулзира Исабоева иш устида; корхона маҳсулотлари.

В. ПОРТНОВ олган суратлар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг олти йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг олти йиллиги муносабати билан, шунингдек инсонпарварлик тамойилига амал қилиб, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддаси 20-бандига асосан,

ҚАРОР ҚИЛАМАН:

1. Озодликдан маҳрум қилиш, шунингдек озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазолардан қуйидаги маҳкумлар озод қилинсин:

а) иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган, шунингдек Чернобиль АЭСидаги ҳалокат оқибатларини бартараф қилишда иштирок этган шахслар;

б) 60 ёшдан ошган аёллар;

в) вояга етмаган ёшида жиноят содир этган шахслар;

г) биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронлари.

2. Уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этилган, шунингдек озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларга ҳукм қилинган шахслар жазодан озод қилинсин.

3. Беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этилган ва тайинланган жазо муддатининг камида тўртдан бир қисмини ўтаган шахслар жазодан озод қилинсин.

4. Эҳтиётсизлик оқибатида содир этган жинояти учун беш йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум этилган ва тайинланган жазо муддатининг камида ярмини ўтаган шахслар жазодан озод қилинсин.

5. Ижтимоий хавфи катта бўлмаган, қонунда озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ жазолар тайинлаш назарда тутилмаган жиноятлар юзасидан олиб борилаётган терговишлари ва судда кўрилмаган шу тоифадаги ишлар ҳаракатдан тугатилсин.

6. Мазкур Фармонга асосан жазодан озод қилинмайдиган шахслар жазо муддатининг ўталмаган қисми қуйидагича қисқартирилсин:

а) қасддан содир этган жинояти учун беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилинган, шунингдек эҳтиётсизлик оқибатида жиноят содир этганлар учун — ярмига.

б) қасддан содир этган жинояти учун беш йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум қилинганлар учун — тўртдан бир қисмига.

7. Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 150-163-, 247-, 248-моддаларида, 270-моддасининг 2- ва 3-қисмларида, 271-, 272-, 273-моддаларида кўрсатилган жиноятларни содир этганларга, ўта оғир жиноятлар учун (Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 167-моддаси 4-қисми «А» банди бундан мустасно) ҳукм қилинганларга, ўта хавфли рецидивист деб топилганларга, шунингдек уюшган гуруҳ ёхуд жиноий уюшма таркибида жиноят содир этганларга нисбатан фармоннинг 1-3-, 5-, 6-моддалари қўлланилмасин.

Жазо ўташ тартибини мунтазам равишда бузган маҳкумларга, шунингдек илгари амнистия ёки афв этиш қўлланилганидан сўнг жиноят содир этган шахсларга нисбатан ушбу фармон татбиқ этилмасин.

8. Фармон матбуотда эълон қилинган кундан кучга киради ва тўрт ой мобайнида ижро этилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1998 йил, 1 декабрь.

Вилоят ҳаёти

янгиликлар, одамлар, воқеалар

ҚЎЛЛАНИШ УЧУН ЎРГАНИШ КЕРАК

ТОШКЕНТ Давлат Аграр университетида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг яқинда босмадан чиққан «Ўзбекистон буюк келажак сари» асарини ўрганишга бағишланган анжуман бўлиб ўтди.

Унда Республика Президенти Девони бош консультанти Ҳайриддин Султонов, «Тафаккур» журнали бош муҳаррири, Ўзбекистон халқ депутати Эркин Аъзамов мазкур китобнинг аҳамияти, унда кўтарилган долзарб масалалар хусусида маъруза қилдилар.

Тошкент вилояти ҳокимлиги, республика Маънавият ва маърифат жамоатчилик маркази вилоят бўлими ҳамда Аграр университет жамоаси ташаббуси билан ташкил этилган мазкур тадбир иштирокчилари олий даргоҳ ўқитувчилари ҳамда талабаларни қизиқтирган саволларга жавоблар қайтардилар.

Сайёра МАМАДАЛИЕВА.

ҚИШЛОҚДА — ЯНГИ ШИФОХОНА

ОҚҚЎРҒОН туманидаги Ҳамид Олимжон номли жамоа хўжалигида жойлашган қишлоқ врачлик пункти янги бинога кўчиб ўтди.

Янги шифо маскани 4 минг аҳолига хизмат қилишга мўлжалланган. Бу ерда шифокорларнинг бемалол ишлашлари учун етарли шароит яратилди. Замонавий асбоб-ускуналар беморларга тезда тўғри ташхис қўйиш ва уларни малакали даволашга ёрдам бермоқда.

Куни кеча врачлик пунктининг очилишига бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Туман ҳокими Абдуғани Деҳқонбоев бинони қисқа муддатда, замонавий усулда, кўркам қилиб бунёд этишгани учун 16-кўчма механизациялашган мажмуа қурувчиларига миннатдорчилик билдириб, уларга совғалар топширди.

Малика ТУРДИБОЕВА.

ТАДБИРКОРЛАРГА ЁРДАМ

ВИЛОЯТ тадбиркорларни ахборот-маслаҳат билан қўллаб-қувватлаш маркази ва унинг барча шаҳарлар-туманлардаги бўлимлари иш кўламини тобора кенгайтирмоқдалар.

Улар хусусий кичик бизнес билан шуғулланаётган ишбилармонларга уларнинг фаолиятлари билан боғлиқ бўлган турли муаммоларни ҳал қилишда амалий ёрдам беришяпти. Тадбиркорларни турли ахборотлар билан таъминлаш, маслаҳатлар беришдан ташқари уларга пулли хизмат ҳам кўрсатмоқдалар. Чунончи, шу йилнинг ўтган тўққиз ойида олти юздан ортиқ турли шаклдаги шундай ишлар бажарилди. Бунинг эвазига 300 минг сўмлик атрофида маблағ ишланди.

Собир ҲАМИДОВ.

Таҳририятга мактуб

СИМ ЙЎҚ ЭМИШ...

ҲУРМАТЛИ таҳририят! Мен Тошкент туманидаги Кўксарой қишлоғининг Келес кўчасида истиқомат қиламан. Сизга мактуб ёзишимдан мақсад маҳалламизда тез-тез чироқ ўчиб туришидир. Натижада, ишдан чарчаб келиб, бемалол дам ололмаймиз. Айниқса, болалар кечқурунлари дарс тайёрлай олмасдан қийналмоқда. Неча бор қилган мурожаатимизга қарамасдан туман электр тармоқлари раҳбарларининг парвойи палак.

Биргина мисол. Шу йил 17 октябрь куни кечқурун соат 5.30ларда кўчага чиқсам, электр симининг узилиб ётганини кўрдим. Бирор кимсага зарар етказмасин деб кўча четига ёғоч билан суриб қўйдим. Қўшниларимиздан бири болалар ушламасин деб, юқорироқдан узди.

18 октябрь куни бу ҳақда туман электр тармоғи ходимларига хабар бердик. Лекин, ҳеч ким келиб хабар олмади. 19, 20 октябрь кунлари ҳам бордик. Ниҳоят келиб кўришди. Айтишларича ўзларида сим йўқ эмиш. Бўлса, тортишиб беришар экан...

Мана шунга ҳам бир ойдан ошди. Аммо, ҳануз сим топилмабди. Биз эса қоронғуда ўтирибмиз. Бундан бир неча муддат олдин туман электр тармоқлари раҳбарлари аҳолини электр билан таъминлашдаги камчиликлари учун туман газетасида танқид қилинган эдилар. Аммо, танқид уларга чивин чаққанчалик таъсир қилмаган кўринади. Энди вилоят газетасида мақола чиққандан кейин, зора инсофга келишса, деб сизларга мурожаат қиляпмиз.

Рихсибой ТИЛЛАЕВ,
Олий тоифали ўқитувчи.

ЎЗБЕКИСТОН-ҚИРҒИЗИСТОН:

АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК КЕНГАЙМОҚДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

энергетика, Қирғизистонга Ўзбекистон газини етказиб бериш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

Президентларнинг ўзаро суҳбати кечаётган пайтда, қароргоҳнинг мажлислар залида икки давлат расмий делегациялари вакилларининг учрашуви бўлди. Унда Ўзбекистон билан Қирғизистон ўртасида ҳарбий соҳада ҳамкорлик тўғрисида, икки давлат ўртасида фуқаролик, оилавий ва жиноий ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам ва ҳуқуқий муносабатлар тўғрисидаги шартномалар ратификация ёрлиқлари алмашилгани тўғрисидаги протоколлар имзоланди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Қирғизистон Президенти Асқар Акаев икки давлат ўртасида Абадий дўстлик тўғрисидаги шартноманинг ратификация ёрлиқлари алмашилгани тўғрисидаги протоколга имзо чекдилар.

Шундан сўнг Президентлар оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашди.

— Бугунги суҳбатимиз чоғида муҳокама этилган асосий масалалардан бири Қирғизистонга Ўзбекистон газини мунтазам етказиб бериш, унинг баҳоси ва ҳисоб-китоби билан боғлиқ бўлди, — деди Ислом Каримов. — Ҳозирги вақтда биз Қирғизистонга йилига қарийб бир миллиард куб метр газ етказиб берамиз. Ҳисоб-китоб эса элликка-эллик тамойилига асосланади. Яъни, эллик фоизи валюта, қолгани эса маҳсулот билан қопланади. Президент Асқар Акаев Қирғизистонга берилаётган газ ҳажмини кўпайтириш, унинг ҳисоб-китобини эса элликка-эллик эмас, балки ўттизга-етмиш тарзида амалга оширишни таклиф қилди. Ўйлайманки, икки давлатнинг мутасадди ташкилотлари бу масалани атрофлича ўрганиб, икки томон учун ҳам мақбул йўлни топади.

Ислом Каримов Ўзбекистон билан Қирғизистон ўртасида транспорт коммуникацияси соҳасидаги ҳамкорликка ҳам алоҳида тўхталди. Андижон-Ўш-Иркиштом-Қашқар йўналиши икки давлат учун ҳам муҳим стратегик аҳамиятга эга эканини таъкидлади. Ҳақиқатан ҳам, бир қарашда унчалик узун бўлмаган бу йўналиш аслида Шанхайни Париж билан боғлайдиган улкан йўлнинг бир қисмидир.

Айнан мана шу сабаб унинг нечоғли муҳим аҳамиятга эга эканини кўрсатиб туради. Айни пайтда бу йўналишнинг икки варианти бор. Автомобил йўли ва темир йўли. Ҳозирги шароитда улар ичида автомобил йўли мақбулроқ. Зеро, унинг бунёд этилиши темир йўли қурилиши каби йирик миқдорда сармоя талаб қилмайди. Ислом Каримов Президентларнинг юзма-юз суҳбати чоғида ушбу йўналишнинг Қирғизистондан ўтадиган қисмини барпо этиш ҳақида сўз боргани ва Ўзбекистон бу борада асосий пудратчи бўлиши хусусида келишиб олинганини маълум қилди. Молиялаштириш ҳам Ўзбекистон зиммасига тушади. Хўш ҳисоб-китоб қандай бўлади? У ҳам элликка-эллик тамойилига таянади. Яъни, Қирғизистон имтиёзли тарзда йўл қурилишига кетган харажатларнинг эллик фоизини етти йил давомида Ўзбекистонга тўлайди. Ўзбекистон автомобилларининг ушбу йўлдан фойдаланишини назарда тутиб, харажатларнинг қолган қисми тўланмайди, дея келишиб олинди.

Шунингдек, матбуот анжуманида Қирғизистоннинг сув захираларидан фойдаланиш, хусусан, гидроэнергетика соҳасини ривожлантириш борасида ушбу мамлакатга ёрдам кўрсатиш ҳақида тўхталиб ўтилди. Қирғизистоннинг сув манбалари кўп. Улардан самарали фойдаланиш йўлга қўйилса, мамлакат электр энергияси экспортидан катта даромад олиши мумкин. Аммо, бу соҳага эътибор Қирғизистоннинг ўзида ҳам, хорижда ҳам кам. Ислом Каримов бу борада муайян лойиҳалар ишлаб чиқиш ва амалга оширишга келишиб олингани ҳамда бунинг икки томон учун ҳам фойдадан холи бўлмаслигини таъкидлади.

Қирғизистон Президенти Асқар Акаев икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, шунингдек Қирғизистон иқтисодиётини қийин аҳволдан халос этиш борасида Ислом Каримов билдирган фикрлар, таклифларни юқори баҳолади.

— Аввало, шуни айтиб ўтишим керакки, — деди Асқар Акаев. — Ислом Каримов Қирғизистон халқига ҳамиша алоҳида ҳурмат ва эътибор билан қараб келади. У қўшни мамлакат Президенти ва қирғиз халқининг самимий дўсти сифатида оғир пайтларда бизга ҳамиша ёрдам қўлини чўзган.

Албатта, Ўзбекистон газининг Қирғизистонга мунтазам етказиб берилиши биз учун жуда муҳим. Бугун Қирғизистон иқтисодиётида кечаётган қийинчиликларни ҳисобга олиб, Ислом Каримовга газнинг баҳоси, ҳисоб-китоб бўйича таклифларимни билдирдим. Ўзбекистон раҳбари уларга алоҳида эътибор билан ёндошганидан мамнунман.

Тожикистонда сўнгги пайтларда юз берган воқеалар ҳам матбуот анжумани иштирокчилари диққат-эътиборидан четда қолмади. Ислом Каримов бу борада ҳар хил асоссиз гаплар тарқатилаётганини ачиниш билан таъкидлади.

— Етти йилдирки, Тожикистон халқи фуқаролар уруши жабрини тортаётир, — деди Президент. — Айтиш мумкинки, мамлакатда ҳокимият учун гуруҳ-гуруҳ бўлиб кураш кетмоқда. Тор доирадаги, уруғ-аймоқчиликка асосланган бу кураш баъзида қуролли тўқнашувларга айланиб бораётир.

Мен илгари ҳам айтганман. Бугун буни яна бир карра таъкидлайман: биз Тожикистонда тинчлик жараёни тўғрисида Москвада имзоланган битимни қўллаб-қувватлаймиз. Тожикистондаги мураккаб вазиятни фақат тинч музокаралар йўли билангина ечиш мумкин. Бунинг муқобили йўқ.

Ислом Каримов Тожикистоннинг Ленинобод вилоятида рўй берган воқеаларда Ўзбекистоннинг қўли бор, деган бўҳтон гапларнинг мутлақо асоссиз эканини далиллар билан исботлаб берди. Мантиқан олиб қаралганда ҳам, ҳеч қайси мамлакат ўз «биқинидаги» давлатда нотинчлик бўлишидан манфаат топмайди. Оддийгина мисол, Ленинободдаги воқеалар мобайнида Ўзбекистоннинг у ердан ўтадиган поездлари тўхтаб қолди. Бу Ўзбекистоннинг манфаатларига зид. Биз кўра била туриб ўзимизга зарар келтирармидик.

Аслида, Ўзбекистон номига бўҳтон ёғдиришдан аввал Тожикистонда тинчлик ўрнатилиши учун энг кўп ғамхўрлик кўрсатган давлатни эслаш адолатдан бўларди. Негаки Тожикистонга қанчадан-қанча инсонпарварлик ёрдами кўрсатган, президент Имомали Раҳмонов билан тожик мухолифати раҳбари Абдулло Нурийнинг музокаралар бошлашига бош-қош бўлган Ўзбекистон эди.

Ленинобод вилоятида мураккаб вазият вужудга келганда, Тожикистон ҳукумати қўшинларига исёнчиларнинг орқа томонидан зарба беришга кўмаклашган — Тожикистон ҳукумати қўшинларининг жанубдаги ҳарбий бўлинмаларини Ўзбекистон ҳудуди орқали Тожикистон шимолига ўтишини таъминлаган ҳам Ўзбекистон бўлди.

Тожикистонда бугунги кунда 1 миллион уч юз мингдан ошиқ ўзбек миллатига мансуб аҳоли истиқомат қилади. Яъни, мамлакат аҳолисининг 25 фоизи. Аралаш оилаларни ҳисоблаганимизда эса, бу рақам яна ошади. Аслида эса Президент Ислом Каримов алоҳида таъкидлаганидек, улар икки тилда гаплашувчи бир халқдир. Бу ҳам Тожикистондаги воқеаларда Ўзбекистоннинг қўли бор, деган гаплар мутлақо асоссиз эканлигини исботлаб турибди.

Қирғизистон Президенти Асқар Акаев Ислом Каримовнинг Тожикистон масаласи бўйича берган баёнотини тўла қўллаб-қувватлади. Хусусан, Асқар Акаев Тожикистон президенти томонидан Ўзбекистон шаънига билдирилган гапларга ишонмаслигини таъкидлади.

Президентлар журналистларни қизиқтирган бошқа саволларга ҳам жавоб қайтардилар.

Ислом Каримов журналистларга Асқар Акаевнинг Қирғизистонга ташриф буюриш, Қирғизистонда Ўзбекистон маданияти кунларини ўтказиш тўғрисидаги таклифларини қабул қилганини ҳам маълум қилди.

Шу билан Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг Ўзбекистонга амалий ташрифи ниҳоясига етди. У шу куни Тошкентдан Ватанига жўнаб кетди.

Анвар БОБОЕВ,
Фарҳод АРЗИЕВ,
ЎзА махсус мухбирлари.

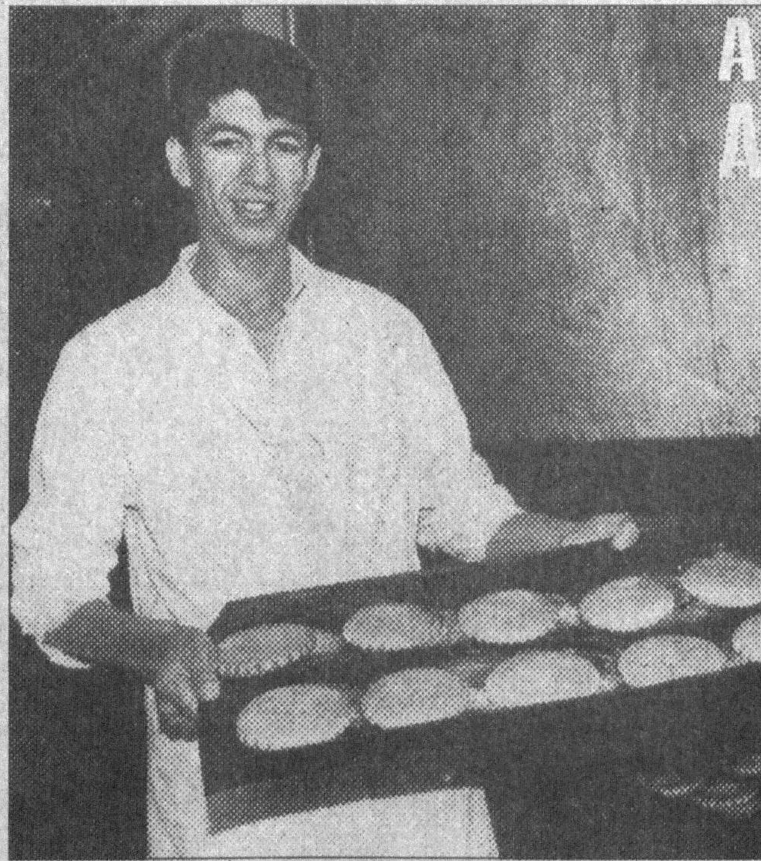

АНГРЕНЛИКЛАР ДАСТУРХОНИГА

БУ КОРХОНА жамоаси хизматидан Ангрен шаҳрида ва унинг атрофидаги қишлоқларда истиқомат қилаётган аҳоли баҳраманд бўлмоқда. Уларнинг дастурхони кўрки бўлган нон ва нон маҳсулотлари, ширинликлар шу корхонада ишлаб чиқариляпти. «Ангрен-нон» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятида бор-йўғи 145 нафар киши ишлайди. Улар ҳар куни 140 минг аҳолига етарли нон маҳсулотларини етказиб бермоқдалар. Фақат булка нондан ҳар куни 35-40 минг дона ишлаб чиқарилмоқда.

Нонвойлар бу билан қаноатланмай, янги маҳсулот турларини тайёрлашни ҳам ўзлаштирмоқдалар. Бозор талабини ҳисобга олиб, макарон ва бошқа қатор қандолат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйдилар. Эндиликда ҳар куни юзлаб килограмм хилма-хил макаронлар, 250-300 килограммдан зиёд ширин кулчалар ҳадя этилмоқда.

***СУРАТЛАРДА:** қандолат цехи устаси Ҳамид Мўминов (юқорида) ширин кулчалар тайёрлайди; ишлаб чиқариш бошлиғи Клавдия Тен ва ишчи Шерзод Мўминов иш юзасидан ўзаро суҳбатлашмоқдалар; тайёр маҳсулотлар.*

Умид АҲМЕДОВ олган суратлар.

ЗАВОД МАҚОМИНИ ОЛДИ

ОЛМАЛИҚ кон-металлургия комбинати сутчилик фермасининг шуҳрати бутун мамлакатимизга ёйилган. Исроил мутахассислари ёрдамида ва технологияси асосида барпо этилган бу ёрдамчи хўжаликка дастлаб Голландиядан 286 бош зотли сигир келтирилган эди. Эндиликда уларнинг сони 600тага яқинлашиб қолди.

Бу фермада сигирлардан олинган бузоқларга талаб жуда катта, уларни сотиб олувчилар кўп. Ҳозирча харидорларга фақат новвослар сотилмоқда. Шу вақтгача республикамиздаги турли хўжаликларга 200 бош новвос етказиб берилди. Шундай қилиб, ферма наслчилик заводи муқобилини олди. Бу ерда етиштирилган чорвани сотиш билан мамлакатимизнинг барча бурчакларида улардан зотли моллар олишни кўпайтириш имкони яратилмоқда.

Собир МАҲМУДОВ.

КЎЧМАС МУЛК БЎЛИМИ

Квартиралар, участкалар, бўш хоналарнинг олди-сотдиси, шунингдек квартиралар, уйлар, офислар, диско-барлар, ресторанлар, дўконларни ижарага бериш бўйича воситачилик хизмати кўрсатади.

Квартиралар, уйлар ва бошқа мулкларнинг олди-сотдиси бўйича ҳужжатларни нотариал рисмийлаштирилишига ёрдам кўрсатади.

Телефонлар: 136-53-54, 133-58-49, 132-01-78.
Пейдж: (067) 40-03, 29-00.

Юзма-юз

ТАЯНЧ

Олмалиқ шаҳар фаоллари билан вилоят ички ишлар бошқармаси раҳбариятининг учрашувида ҳар қандай жиноятчиликнинг олдини олишда жамоатчилик катта таянч эканлиги таъкидланди

ШУ ЙИЛ 26 ноябрь куни Олмалиқ шаҳар ҳокимлигида шаҳар фаоллари ва жамоатчилик вакилларининг вилоят ички ишлар бошқармаси раҳбарияти билан учрашуви бўлиб ўтди. У Олмалиқда жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш, унга қарши курашни кучайтириш, бунда фуқаролар фаоллигини ошириш масалаларига бағишланди.

Учрашувни шаҳар ҳокими Юрий Беланов очиб, шундай деди:

— Кейинги пайтларда шаҳримизда жиноятчиликнинг турли кўринишлари анча ўсди. Бу ҳолат ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди, албатта. Ҳуқуқбузарликнинг авж олиши аҳолини безовта қилмоқда. Айниқса, ёш болалар ўртасида ўғирлик ҳолатларининг кўпайиши, фоҳишабозлик, маънавиятимизга путур етказибгина қолмай, яратувчанлик билан машғул ишчи-хизматчиларимизнинг тинчлигини ҳам бузмоқда. Бу маҳаллаларда, мактабларда, корхоналарда тарбиявий ишлар суст олиб борилаётганлигининг оқибати эканлигини пайқаш қийин эмас. Шу боис шаҳар фаоллари ва жамоатчилик вакилларининг ички ишлар ходимлари билан бугунги ошкора ва очиқ мулоқоти юқоридаги муаммоларни ҳал этишда катта самара беради, деб ўйлайман.

Хўш, рўй бераётган кўнгилсиз ҳолнинг олдини олишда асосий вазифалар нималардан иборат? Қандай қилиб ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари билан аҳоли ва жамоат ташкилотлари ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлаш мумкин? Умуман, Олмалиқда рўй берган вазиятни тезда бартараф этиш учун нималар қилиш керак? Йиғилишда асосий диққат-эътибор ана шу масалага қаратилди.

Бу бежиз эмас эди. Шаҳарда жиноятчиликни бартараф этиш бўйича бирмунча ишлар қилинганлигига қарамасдан жиноятчилик ўсмоқда. Айниқса, бу борада жамоатчиликнинг ёрдами етарли бўлмаяпти. Жиноятни яшириш, кўриб кўрмасликка олиш ва бу ҳақда милицияга хабар бермаслик ҳолатлари ҳам ҳамон мавжуд. Ҳуқуқ-тартиб посбонлари билан маҳаллалар ўртасидаги алоқа яхши йўлга қўйилмаган. Оқибатда ҳар хил кўринишдаги жиноят турлари кўпайиб, бу йил ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 23 фоизга ўсган. Шундан 10 фоизи оғир ҳолатлар, 36 фоизини эса ўғирлик ва талон-торожлик ташкил қилади. Балоғатга етмаган ёшлар ўртасида бу кўрсаткич 12 фоизга кўтарилган. Бунинг ўзига хос сабаблари бор.

Биринчидан, жиноят содир бўлган жойларни, ҳолатларни аниқлашда сусткашликка йўл қўйилмоқда. Иккинчидан, маъмурий маҳкамалар билан маҳалла қўмиталари ишларида муштараклик йўқ. Учинчидан, жамоатчилик тартибини сақлашда бўлинмалар ҳамкорлигига ҳам алоҳида эътибор бериш зарур. Айниқса, ишсизларни иш билан таъминлаш, мактаб ўқувчилари ҳамда бекорчи ёшларга таъсир қиладиган тарбиявий тадбирларни ўтказиб туриш аҳамиятга моликдир. Тўртинчидан, ички ишлар ходимлари ўртасида «Устоз-шогирд» муносабатларини шакллантириш керак. Шу ўринда ҳудуд нозирларининг ҳам ўз вазифаларига масъулият билан ёндошишлари катта аҳамиятга эга. Бешинчидан, аҳоли кайфиятидаги бепарволик, лоқайдлик қусурини йўқотиш чораларини кўриш лозим.

Шуни айтиш керакки, шаҳарда ичкиликбозлик авжига чиққанлиги ҳам турли жиноятларга йўл очмоқда. Масалан, шу йилнинг ўзида «Наврўз» маҳалласида 300 нафар, «Мустақиллик» маҳалласида эса 140 нафар киши спиртли ичимлик истеъмол қилиб, аҳоли тинчлигини бузган, турли-туман безориликлар содир қилишган. Энг ачинарлиси шундаки, бу ерда аёллар ўртасида ҳам жиноятчилик кескин ошиб боряпти.

Маълумки, бугунги кунда маҳалла энг катта куч. Хусусан, аҳоли ўртасида рўй бераётган турли нохушлик, ҳуқуқбузарликлар ҳам ана шу маҳаллаларда рўй бермоқда. Афсуски, Олмалиқда ана шу катта кучдан самарали фойдаланилмаяпти. Бизга шу кунгача мавжуд 41та маҳаллалар қўмиталарининг 19тасига муқобиллик асосида қайта оқсоқоллар сайланганлигини айтишди. Қизиғи шундаки, уларнинг 17таси яна ўз ўрнида қолган. Албатта, биз уларга эътироз билдирмоқчи эмасмиз. Лекин юқоридаги фактлар шаҳарда маҳаллалар билан ишлаш, уларнинг обрў-эътиборини ошириш, энг муҳими, кўпчиликка бош бўлган кишиларнинг шу лавозимга муносиб бўлишини истар эдик. Шундай бўлганда, аминмизки, Олмалиқда жиноятчилик, фоҳишабозлик ва ҳуқуқбузарлик бунчалик ўсмаган бўларди.

Йиғилишда мактаб ва маҳалла, маҳалла ва нозир ўртасида доимий алоқа бўлиши кераклиги, аҳоли орасида лоқайдлик, муросасозлик каби иллатлардан тезроқ халос бўлиш лозимлиги ҳақида ҳам жиддий гаплар айтилди. Бунда шаҳарда «ишонч» телефони алоқасини йўлга қўйиш яхши самаралар бериши таъкидланди.

Йиғилишда вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи Равшан Ҳайдаров сўзга чиқди.

Олмалиқда бўлиб ўтган бу мулоқот шуни кўрсатдики, ички ишлар идоралари билан аҳоли ўртасидаги бундай алоқалар ва учрашувлар жойларда жиноятчиликнинг олдини олиш, ёшлар ўртасида тарбиявий ишларни кучайтириш, энг муҳими, бундай ишларга жамоатчиликни кенг жалб этиш катта аҳамиятга эга бўлади. Бундан ташқари, бундай мулоқотлар ички ишлар идоралари ходимлари, участка нозирлари масъулиятини оширишга ҳам хизмат қилади. Шу нуқтаи назардан бундай юзма-юз мулоқотларни бошқа шаҳарларда ҳам давом эттириш мақсадга мувофиқдир.

Муродулла ҒАФУРОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

1998 йил — Оила йили

АРДОҚЛАГАН АРДОҚ ТОПАР

ДАВЛАТИМИЗ оилаларнинг моддий ва маиший аҳволини яхшилаб бориш учун тинмай ғамхўрлик қилиб келмоқда. Бола туғилганда бир марта тўланадиган нафақа, бола 2 ёшга тўлгунча уни парваришлаш учун ҳар ой тўланадиган нафақа, 16 ёшгача бўлган болалар учун ой сайин бериладиган нафақа, кам даромадли оилаларга берилаётган моддий ёрдамлар, истеъдодли ўқувчиларни хориж мамлакатларида ўқишга юбориш оилаларга кўрсатилаётган катта ва беғараз ғамхўрликнинг бир қисми, холос.

Республика Президенти томонидан 1998 йилнинг оила йили деб эълон қилиниши ҳам оилаларга кўрсатилган эътибор ва ҳурматдан далолатдир.

Мамлакатимизда ўз фарзандларини халқ ва Ватан ишига содиқ, одоб-ахлоқда ибратли, меҳнатсевар, билимдон, тадбиркор, ҳаё ва иффатли қилиб вояга етказаётган оилалар жуда кўпчиликни ташкил қилади. Бундайларнинг фарзандлари оила қуришганда ҳам ҳамжиҳатлик, ўзаро ҳурмат, меҳр-оқибат ҳукм суради. Лекин шоли курмаксиз бўлмаганидек, баъзи оилаларда тарбияга етарлича эътибор берилмаслиги сабабли турмуш қурган йигит билан қиз биринчи қийинчиликдаёқ ўзларини йўқотиб қўймоқдалар. Дарҳол «ажралишсам иш осон бўлади»га ўтиб олишади. Ваҳоланки, арзимаган рўзғор ташвиши, оталик ва оналик юкини кўтара олмаслик, баъзан шаҳватпарастлик, баъзан эса молпарастлик туфайли оилалар барбод бўлади, гулдай норасида болалар етим бўлиб қолади. Интернатлар ва болалар уйларидаги болаларнинг 70-80 фоизини ота-онаси тирик бўлган етимлар ташкил қилиши ҳар бир соф виждонли киши қалбини ларзага солиши турган гап.

Шу ўринда маҳалла қўмитасида фаолият кўрсатган йилларимда ўзим гувоҳи бўлган баъзи воқеалар ҳақида тўхталмоқчиман. Токи бу ҳодисалар бошқаларга ҳам ибрат бўлар.

Ўртоқлик суди ҳайъатида Р. исмли йигитнинг аризасини келиннинг уйида муҳокама қилишга тўғри келди. Чунки келин бутун кўч-кўронини йиғиштириб, битта фарзанди билан отасининг уйига кетиб қолган эди. Йигитнинг пенсионер ота-онасидан бошқа ҳеч кими йўқ. Уй-жойлари ҳам ўртача қурилган. Келиннинг даъвоси — уйнинг дераза-ромлари, қўш қаватли қилинса, уйнинг шифи фанерланса, эшиклар жимжимадор қилиб ишланса, йигит билан туриш, йўқса, ажралиш эди. Бу даъвони келиннинг отаси, айниқса онаси ҳам қўллаб-қувватларди. Йигитнинг маошига ота-онанинг пенсия пулидан орттириб, тез орада бу талабларни бажариш қийин эди.

Ўша куни ҳарчанд уринмайлик, димоғдор келинни ва унинг ота-онасини муросага келтиришнинг имкони бўлмади. Орадан бир йил ўтгачгина бу шартлар бажарилди. Лекин синган кўнгил шишасини умрбод бутунлаб бўлармиди. Йигитнинг отаси келиндан кўнгли тўлмай оламдан ўтди.

Бир ҳисобда келиннинг талаби ҳам тўғридир. У ёш аёл, навқирон, бунинг устига замонавий. Шундай бўлгач, яхши еб-ичиш, башанг кийинишдан ташқари, ўзи яшаётган уйнинг ҳам чиройли бўлишини истайди. Лекин бургага аччиқ қилиб, кўрпа куйдириш шартмиди?! Қиз уйига қайтиб келганида «бор, қизим, қўшганинг билан қўша қаригин», деган бир калима сўзга ота-онанинг тили айланганида совуқчиликка йўл қўйилмаган бўларди, деб ўйлайман ҳанузгача.

* * *

Сайфулла табиатан юмшоқ кўнгил йигит эди. Армия хизматини ўтаб бўлгач, бир-икки йил ишлагандан кейин узоқроқ қариндошининг қизига уйлантириб қўйишди. У нима бўлса ҳам ишни билди, уйни билди. Хулқ-одоби, меҳнатсеварлиги билан маҳалла-кўйнинг эътиборига тушди. Хотини ҳам аввал уй ишлари билан банд бўлиб, икки-уч йилдан сўнг болаларини ясли-боғчага топшириб, ишга кирди. Орадан бир қанча вақт ўтмай иш унга «ёмон таъсир» ўтказа бошлади шекилли, бора-бора ўзига керагидан ортиқ оро берадиган, турли баҳоналар билан ишдан кеч келадиган, эри, қайнона ва қайнотасига ўшқирадиган ҳунар чиқарди. Уйдагилар келиннинг бу одатларини ишдан чарчаб келганга йўйишарди. Келиннинг нотаниш йигитнинг машинасига тушиб кетгани, азонда кимнингдир машинасида келиб тушгани ҳақидаги қўни-қўшниларнинг миш-миши қулоққа чалинган, маҳалла қўмитасида, маҳалла ўртоқлик судида бир неча бор муҳокама қилинди. Эрнинг, қайнона-қайнотанинг, қолаверса, жамоатчиликнинг тергашлари ёши бир жойга бориб қолган «келин»нинг ўзга ёр ишқида ёнган юрагига таскин беролмай қолди. У тамоман ўткинчи ҳою-ҳавасга берилиб кетган эди. Ўн йил деганда суд уларни ажратиб юборди. Болалар эса тирик етим бўлиб қолишди.

Болалар-ку катта бўлишади. Бироқ, ойни этак билан ёпиб бўлармикан? Вояга етган фарзандларнинг вақт-соати келиб ўз отасини сўрамаслигига ким кафолат бера олади? Ёшликдаги ўйин-кулги, кайф-сафо наҳотки кексайганда ғамандуҳга, ҳасрат-надоматга айланмайди?! Оила турмушига енгил-елпи қараганлар бу ҳақда ўйлаб кўришса яхши бўларди.

* * *

Яқинда бир воқеани сўзлаб беришди. Икки оила келишиб, қуда бўлишади. Қиз томон ўқиган «замонавий» оила, йигит томон ҳам ҳунарли, аҳлоқ-одобда ибратли, исломий тарбия топган оилада вояга етган. Қиз билан йигит бир-бирига жуда меҳрибон, бир-бирини самимий дилдан ҳурматлашади. Бироқ, йигит-куёв қайнотасининг уйига хотинини ҳуда-беҳудага юбормайди, ўзи ҳам тез-тез боришни ёқтирмайди. Бу ҳам қайнонанинг қарашларига тўғри келмайди. Унингча қизи билан куёви ҳафтада келиб туриши, чақчақлашиб ўтириши, ўйин-кулги қилиши лозим эди. Ўзининг бу орзулари амалга ошмагач, бир кун бориб қизининг бутун мол-мулкини олиб, қизини ҳам бирга олиб кетади. Йигит томон масаланинг моҳиятига тушунмай ҳайрон бўлиб қолаверади. Орадан ўн кун-ўн беш кун ўтгач қиз-келин мен эрим билан, қайнонам ва қайнотам билан аҳил яшардик, уйимни, турмушимни буздингиз деб, мол-ҳолларсиз эриникига қайтиб келади. Қизнинг онаси бўлса орадан кўп вақт ўтган бўлса ҳам сепларни келтириб бермаётган эмиш... Афсус.

* * *

Эргашвой қўшни маҳалладаги қизга уйланган. Ҳозир учта фарзанди бор. Ўтган йил келиннинг онасиникида тўй бўлдию, у эри билан тўйга чиқди. Тўй бўлгандан кейин ўйнаш, кулиш, хурсандчилик бўлиши табиий. Келин тўйхонада мактабда бирга ўқиган йигитни учратадию, қўл бериб сўрашади. Йигит ҳам унинг қўлини қўйиб юбормай алланарсалар дейди, иккаласи чақчақлашиб кулишади. Бу ҳолни кўриб турган Эргаш рашк қилиб, хотини олдига келади-да, уни огоҳлантиради. Лекин бунга парво қилмаган хотин яна ўша йигит билан бирга ўйинга тушади. Буни кўрган Эргаш тўйни тарк этиб, ўз уйига чиқиб кетади ва эртаси куни хотини тўйдан қайтиб келгач, уни уйга киритмайди. Бундоқ қараганда хотинда айб йўқдек туюлади. Лекин эрининг феъл-атворини тушунган ҳар қандай аёл шунга қараб иш тутиши керак. Тўғри эмасми? Сиз қандай тушунасиз, ҳурматли газетхон?

Абдужаббор МАННОПОВ,
меҳнат фахрийси.

НАВ ТАНЛАШДА АДАШМАНГ,

йўқса, кузда пахта хирмонининг баракаси учиб, ер чизиб қоласиз

АСЛ ДЕҲҚОН «Сара уруғ — ҳосил бўлиқ» нақлига оғишмай амал қилиб, аввало сифатли уруғлик танлашга алоҳида эътибор беради ва ҳар йили канда қилмай, айтган ҳосилини олади. Аксинча, озгина изланиш, ўрганишдан эриниб, ўзибўларчилик билан дуч келган навни экаверадиганлар панд еб қоладилар. Айримлар эса «фалончи шу навни экиб яхши ҳосил олибди, таваккал, мен ҳам бир экиб кўрай», деб кўр-кўрона иш тутадилар. Бундай эпсиз деҳқонлар пировардида ҳосилдан ютқазиб, юзлари шувут бўлиб қоладилар.

Олимлар ва тажрибали деҳқонларнинг таъкидлашларига қараганда, кейинги йилларда республикада, жумладан, пойтахт вилоятида ҳам пахта тайёрлаш режалари сурункасига барбод бўлаётганлигининг асосий сабабларидан бири нав танлашдаги эътиборсизлик, пала-партишликдир. Тўғри, Вазирлар Маҳкамасининг «1999-2000 йилларда пахта навларини янгилаш ва жойлаштириш дастури тўғрисида»ги Қарорида генетика, селекция ва уруғчилик масалалари билан шуғулланувчи илмий-тадқиқот муассасаларининг ҳар бири ўз бошига иш тутаётгани, уларнинг фаолияти ягона мақсад йўлида мувофиқлаштирилмаётгани оқибатида республика минтақалари иқлим шароитларига мос ва барқарор навлар яратилмаётгани, айниқса, тезпишар ғўза навлари тўғри жойлаштирилмаётгани очиқ-ойдин баён этилди. Бироқ, айрим вилоят, туман ва хўжаликларнинг раҳбарлари, деҳқончилик-саноат мажмуининг мансабдор шахслари ва мутахассислари пахта навини танлаш ва жойлаштиришдаги уқувсизлик ва масъулиятсизлик оқибатларини «ноқулай об-ҳаво шароити»га ағдариш билан ўзларини оқлашни одат қилиб олганлар. Бундайлар навни тўғри танлай билмаганлари устига, уруғлик чигитни ҳам вақтида ва керагича ғамлаб қўйиш ўрнига беғамлик ва ўзибўларчилик касалига чалиниб, об-ҳавони айблаш иллатининг газак олиб кетишига сабабчи бўлмоқдалар. Ҳолбуки, кузга бориб баҳона изламай, эрта баҳорданоқ имконият топиб иш юритаётган раҳбарлар бошлиқ туман ва хўжаликларда режалар бемалол уддаланяпти. Чунончи, Чиноз, Пскент туманларида йиллик режа муваффақиятли бажарилди. Вилоятдаги ўттизга яқин хўжалик деҳқонлари йилни ёруғ юз билан якунладилар.

Афсуски, табиий ва об-ҳаво шароитлари бир хил бўла туриб, кўпгина туман ва хўжаликларда нав танлаш ва жойлаштиришда қўпол хатоларга йўл қўйилиб, ўзлари режани уддаламаётганлари устига вилоятни ҳам орқага тортмоқдалар. Бу йил пахта тайёрлаш режаси Бекобод туманидаги «Турон» жамоа хўжалигида 53 фоизда, «Гулистон» жамоа хўжалигида 59 фоизда, Бўка туманидаги Турғун Ражабов номли хўжаликда 55 фоизда қолиб кетганлигининг асосий сабаби ҳам ана шундадир.

Тўғри, Вазирлар Маҳкамасининг қарорида кўрсатилганидек, вилоятда юз фоиз пахта майдонларига фақат тўрт хил нав яъни «С-6524», «Наманган-77», «АН-Бўёвут-2», «Тошкент-6» экиляпти. Аммо, асосий хатолик шу навларни туман ва хўжаликларга тақсимлаб, оқилона жойлаштиришда юз беряпти. Айрим раҳбар ва мутахассислар кўп йиллик тажрибага таяниш ўрнига «униси бўлмаса, буниси» қабилида иш тутиб, бир йўла 3-4 хил нав уруғликни экадилар. Бунинг оқибатида биринчидан, нав айнимоқда. Иккинчидан, ҳосил қабул пунктларига топширилган пайтда улар аралашиб кетмоқда. Қарабсизки, эндиги йили экиладиган уруғлик ҳам бир эмас, бир неча хил пахта нави чигитларидан иборат бўлиб қолади. Шундай экан, бундай уруғлик экилган майдонларда ҳосилнинг ҳам, толанинг ҳам тайини ва сифати бўлмайди. Шуниси ачинарлики, бундай нўноқлик, уқувсизликдан пировард натижада дала меҳнаткаши катта моддий зарар кўради.

Бундай нохуш аҳволга бутунлай чек қўйиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ўз қарорида Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигига бир ой муддат ичида **«ҳатти-ҳаракатлари пахта нави аралашиб кетишига, навларни районлаштириш дастурида назарда тутилмаган навлар экилишига олиб келувчи хўжаликлар раҳбарлари ва бошқа масъул шахсларнинг шахсий жавобгарлигини кучайтиришга доир таклифларни»** киритиш вазифаси юклатилди.

Вазирлар Маҳкамасининг ушбу қарорини оғишмай бажариш мақсадида бу йил Тошкент вилоятида фақат юқорида кўрсатилган тўрт хил пахта навини экиш, шулардан хўжаликларда фақат битта, туманларда эса кўпи билан иккита навни жойлаштириш режалаштирилмоқда. Бундан ташқари ҳукумат қарорида таъкидланганидек, қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги Исроилнинг «Гедера-5» ва «Гедера-10» каби пахта навларини, жумладан, Тошкент вилоятида ҳам 100 гектар ерда синов тариқасида етиштириш юзасидан Исроил фирмалари билан шартномалар имзоланган. Шуни унутмаслик керакки, пахта навларини танлаш, тўғри жойлаштириш ва агротехника қоидаларига риоя этиш юзасидан белгиланган тартибларнинг бузилишига йўл қўйган хўжалик, туман ва вилоят раҳбарларига нисбатан республика қонун ҳужжатларига мувофиқ жазо чоралари кўрилади.

Шу муносабат билан бундан буён пахта навларини мавжуд шароитлардан келиб чиққан ҳолда тўғри танлаш, хилларини белгиланган меёрдан ошириб юбормаслик, ҳар қайси навнинг ўзига хос агротехникасига қатъий амал қилган ҳолда парваришлаш, уруғлик чигитларни камида икки йиллик заҳираси миқдорида аввалдан ғамлаб қўйиш лозим. Бунинг учун уруғлик етиштиришга ихтисослаштирилган хўжаликларга зарур шарт-шароитларни яратиб бериш, уларнинг сифатли ва сара нав уруғлик етиштириш юзасидан жавобгарлигини оширишдан ташқари, иқтисодий жиҳатдан рағбатлантириш чораларини ҳам кўриш керак. Ушбу вазифаларни ҳал этиш Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тизимида янгидан ташкил этиладиган республика пахта уруғчилиги бошқармаси ва унинг вилоят бирлашмалари зиммасига юклатилади. Эндиги вазифа ушбу бирлашмалар таркибини малакали ходимлар билан тўлдириш, керакли бино, алоқа ҳамда автотранспорт воситалари билан таъминлашдан иборатдир.

Абдусамад ЙЎЛДОШЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Муносабат

ЭКИННИНГ БОШ ҚЎРИҚЧИСИ КИМ ЎЗИ?

ПАЙҲОН... Бу экинни босиб, янчиб, оёқости қилиш дегани. Бунга йўл қўймаслик, айбдорларга тегишли чора кўриш, ҳатто, жазо бериш ҳақида бундан тўрт йил аввал экинзорларни пайҳон қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисида республика Президентининг Фармони чиқарилган, унда ҳуқуқ-тартибот органлари, кенг жамоатчилик олдига жиддий вазифалар қўйилган эди.

Афсуски, унинг бажарилиши суст ташкил этилганлиги учун ҳам бу ҳақда Вазирлар Маҳкамасининг қарори чиқди. Ўйланиб қоласан киши. Моддий бойлик етиштиришни ҳар жиҳатдан кўпайтириш, халқнинг ризқ-рўзини асраб-авайлаш, қадрига етиш ва демакки, турмушимизни янада яхшилаш тўғрисида пухта ўйланиб, қабул қилинган қарорга ҳурмат нега кўнгилдагидек эмас? Нима учун ҳар йили фармоннинг бажарилишини таъмин этиш учун бу ишга кўп сонли ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари жалб этилмоқда. Улар далама-дала юрмоқдалар, ҳосилни қўриқламоқдалар, айбдорларни ушламоқдалар, жарима солмоқдалар, баъзида моллар мусодара қилинмоқда, бундай ҳолга йўл қўйганларга тегишли жазо чоралари қўлланилмоқда. Бу ҳақда ахборотлар берилмоқда, матбуотда, радиода, ойнаи жаҳонда чиқишлар қилинади. Бироқ, шунга қарамай, кўрилаётган чора-тадбирларнинг таъсири кам бўлмоқда. Экинзорларни пайҳон қилиш давом этмоқда.

Яна ўз-ўзидан савол туғилади. Нега? Нима учун экинни биринчи навбатда ҳуқуқ органлари ходимлари ҳимоя қилиши керак? Ахир уларнинг қиладиган ишлари бошларидан ошиб ётмаяптими? Қанчадан-қанча жиноятлар очилишини кутиб ётибди-ку! Иллатнинг илдизи нимада? Бу ҳақда чуқурроқ ўйлаб кўряпмизми?!

Қандай қилинса, экинларни пайҳон қилишнинг олди бутунлай олинади, чек қўйилади?! Бизнингча, бунинг йўли битта. Ахир катта машаққатлар чекиб, ерни тайёрлаб, уруғ қадаб, ундан мўл ҳосил олиш учун ғайратини аямайдиган, тажрибаси, маҳоратини ишга соладиган деҳқон-ку! Бас, шундай экан, энг аввало, экинни асраб қолиш, оёқости, пайҳон қилинишига йўл қўймаслик ҳақида деҳқоннинг ўзи қайғуриши, жон койитиши керак эмасми?! Қолаверса, ҳозир ҳар бир ҳудудда, хўжаликда меҳнатни ташкил этишнинг оила пудрати қўлланиляпти-ку! Наҳотки оила ва унинг аъзолари ўз меҳнатларининг қадрига ўзлари етмасалар? Эл-юрт ризқ-рўзини балоофатлардан ўзлари асрамасалар?

Деҳқонни ана шу муаммони, энг аввало, ўзи ҳал этишга ўргатиш, даъват этиш, бу оддий ҳақиқатни унинг онгига чуқур сингдириш вақти келмадимикин?! Президент Фармонлари ва Вазирлар Маҳкамаси қарорининг бекаму-кўст бажарилиши юзасидан олиб борилаётган ишларда ана шу мезон ва ўлчов асос қилиб олиниши шарт. Акс ҳолда пайҳон можаролари давом этаверади, жарима солинади, жазо берилади ва ҳоказо... Бу кимга фойда-ю, кимга зиён?

Бизни ана шу савол қийнамоқда.

Носир РИХСИЕВ.

ОҚҚЎРҒОН туманидаги «Маданият» жамоа хўжалигида кузги шудгорни вақтида ва сифатли ўтказиш учун бор имкониятлардан фойдаланилмоқда. Бу борада туман МТП ҳам хўжаликка амалий ёрдам бераётир. Шу кунларда 954 гектар экин майдонининг сўнгги гектарлари ҳайдалмоқда.

Суратларда: хўжалик бош ҳосилоти Нажмиддин Эгамбердиев (ўртада) тракторчи Ҳусниддин Комилов ва Олим Маматқулов билан шудгорнинг сифати ҳақида маслаҳатлашмоқда; иш пайти.

Даврон АҲМАД олган суратлар.

ШУДГОРЛАШ СУРЪАТИ ОШМОҚДА

Чиноз туманида бу йил ҳар қачонгидан мўл пахта ва ғалла етиштирилди. Агротехника тадбирларининг ўз вақтида сифатли ўтказилиши яхши самара беришини билган деҳқонлар айни кунларда кузги-қишки дала ишларини авж олдирмоқда. Улар экиндан бўшаган майдонларни шудгорлаш, ўғитлаш, экиш агрегатларини янги мавсумга тахт қилишда Вазирлар Маҳкамасининг «1999 йил ҳосили учун кузги-қишки агротехника тадбирларини ўз вақтида ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига амал қилмоқдалар.

Туманда саккиз минг гектардан кўпроқ ер кузги шудгордан чиқарилиши лозим. Айни вақтда еттита «магнум», 25 тадан кўпроқ бошқа русумдаги ҳайдов тракторларидан унумли фойдаланилмоқда. Бу муҳим агротехник тадбирни декабрь ойи бошларида тугаллаш учун қўшни туманлардаги корхоналар билан шартнома асосида қўшимча техника ҳам жалб этилаётир. Натижада кунлик суръатга суръат қўшилмоқда.

Неъмат ДУШАЕВ, ЎзА мухбири.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

● МАМЛАКАТЛАР ● ОДАМЛАР ● ВОҚЕАЛАР

Буюк Британия парламентининг лордлар палатаси «Пиночет иши» номини олган можаро бўйича якуний қарорини чиқарди. Унга кўра, Чили собиқ диктаторининг дипломатик холислик мақоми тан олинмайдиган бўлди.

Генерал Пиночет октябрь ойининг бошларида даволаниш учун Буюк Британияга келган эди. У 16 октябрь куни Испания суд маҳкамаларининг сўровига биноан Интерпол каналлари орқали берилган ордерга асосланган ҳолда уй қамоғига олинди.

«ПИНОЧЕТ ИШИ» ДАВОМ ЭТАДИ

Шарҳловчи минбари

Собиқ диктаторнинг қўлга олинишини сўраб, испаниялик судья Балтасар Гарсон инглиз ҳуқуқ-тартибот органларига мурожаат қилган. У Пиночетни Чилида ҳукмронлик қилган пайтда 3 мингдан ортиқ одамни ўлдирганликда айбламоқда. Бу кишилар собиқ диктаторнинг шахсий назоратида бўлган «Дина» махфий полициясининг қурбони бўлган эди.

Ҳуқуқни ҳимоя қилиш билан шуғулланадиган халқаро ташкилотлар, шунингдек, ноҳақ қурбон бўлганларнинг оила аъзолари Пиночетни инсониятга қарши жиноятлар содир этишда айбламоқда. Испания ҳукумати эса Пиночетни Испания суд идораларига топширишни сўраб Лондон маъмуриятига расман мурожаат қилди. Франция, Италия, Германия, Швеция, Швейцария ва Люксембургда ҳам унга қарши айбномалар илгари сурилди.

Собиқ диктаторни Испанияга топшириш ёки топширмаслик масаласини кўриб чиққан Лондон олий суди 28 октябрь куни генерал Пиночет собиқ давлат бошлиғи бўлгани учун у Чилидан ташқарида судга тортилиши мумкин эмас, деб топди. Буюк Британия прокуратураси эса Испания тарафида туриб, Лондон судининг қарорига норозилик билдирди ва бу ишни кўриб чиқишни сўраб лордлар палатасига мурожаат қилди.

Лордлар палатаси Буюк Британия ҳуқуқ тизимидаги олий апелляция органи ҳисобланади. Палата чиқарган ҳукм қатъий ва якунийдир. Шунинг учун «Пиночет иши» бўйича лордларнинг қандай қарорга келиши катта аҳамиятга эга эди. Палата бу ишни олти кун давомида кўриб чиқди. Тарихнинг ўйинини қарангки, собиқ диктатор ўзига оид ҳукмни 83 ёшга тўлган кунда — 25 ноябрда эшитди.

Лордлар палатасининг генерал Пиночетни дипломатик дахлсизликдан маҳрум қилиш тўғрисидаги қарори жаҳонда дарҳол акс-садо берди. Жумладан, Франция Бош вазири Лионел Жоспен уни «Кутилмаган, лекин қувончли хабар», деб баҳолади. Унинг сўзларига қараганда, Чилининг собиқ диктаторини дахлсизликдан маҳрум қилиш халқаро адолат сари йўлдир. Бу қарор ҳеч қандай жиноят жазосиз қолмаслигининг исботидир, деди у.

Буюк Британиядаги ҳуқуқ ва халқаро алоқалар бўйича етакчи экспертлар лордлар палатасининг ҳукмига қуйидагича изоҳ берди:

— Бу қарор айни пайтда мамлакатни диктаторликка асосланган ҳолда бошқараётган давлат бошлиқлари учун ўзига хос огоҳлантириш бўлди. У диктаторларга инсон ҳуқуқларини бузувчи ҳар бир ҳаракати учун халқаро ҳуқуқ меъёрлари асосида жазога тортилиши мумкинлигини эслатиб туради.

1973 йилда генерал Пиночет бошчилигида амалга оширилган ҳарбий тўнтариш вақтида ҳалок бўлган Чили президенти Салвадор Альенденинг қизи лордлар палатасининг қарорини баҳолар экан, Чили халқини қатағон қилганларга нисбатан ҳеч қандай дахлсизлик тадбиқ қилинмаслиги керак, деди.

Таъкидлаганимиздек, генерал Аугусто Пиночетни ўзларига топширишни сўраб, бир неча давлатлар Буюк Британияга мурожаат қилган. Лордлар палатасининг қарори уни мазкур давлатларнинг бирига топшириш учун ҳуқуқий асос яратди, дейиш мумкин. Лекин собиқ диктатор қайси мамлакат суди ихтиёрига топширилади, деган савол кўпчиликнинг диққат марказида турибди.

Шуни айтиш керакки, ҳозирча ҳеч қайси давлат Пиночетга нисбатан даъвогарликдан кечгани йўқ. Буни куни-кеча Швейцария ҳукумати тарқатган баёнотдан ҳам билса бўлади. Унда Швейцария ҳукуматининг Пиночетни ушбу мамлакат ҳуқуқ посбонлари ихтиёрига берилишини сўраб қилган мурожаати ўз кучида қолиши таъкидланган. Лекин кўпчилик кузатувчиларнинг фикрича, собиқ диктаторнинг Испанияга берилиши эҳтимоли кўпроқ. Чунки бу мамлакат биринчи бўлиб Пиночетни ўзига берилишини сўраб Буюк Британия ҳукуматига мурожаат қилган эди. Айни пайтда кўплаб халқаро ҳуқуқни ҳимоя қилиш ташкилотлари ҳам Чилининг собиқ ҳукмдори Испанияда суд этилиши тарафдори эканини билдирмоқда.

Маълумки, Чилининг ўзида собиқ диктаторга нисбатан турлича муносабат мавжуд. Буни Пиночетни умрбод сенаторликка сайлаш билан боғлиқ жараён атрофида бўлиб ўтган баҳс-мунозаралар ҳам тасдиқлайди. Бироқ у Лондонда қамоққа олинганида аксарият чилиликлар генералнинг Чилига қайтарилиши тарафдори эканини билдирди. Мамлакат ҳукумати ҳам шу талаб билан бир неча марта Буюк Британия маъмуриятига мурожаат қилди. Лордлар палатасининг собиқ диктаторнинг дипломатик дахлсизлиги тан олинмаслиги тўғрисидаги қарори эълон қилингач, Чили миллий хавфсизлик кенгаши ўтказган мажлисда бу борада ҳукумат ўз сўзида туриши яна бир бор таъкидланди. Кенгаш якунларига доир эълон қилинган коммюникеда айтилишича, лордлар палатасининг қарори Чилининг қонунчилик тизимидаги мустақиллиги ҳуқуқига зид бўлиб, давлатнинг миллий манфаатларига зарар етказиши ва у мамлакатдаги тинч ҳаётга салбий таъсир ўтказиши мумкин.

Хавфсизлик кенгаши бошланиши олдидан Чили қуролли кучларининг барча турлари бошлиқлари узоқ йиллар давомида қуруқлик қўшинлари қўмондони вазифасини эгаллаб келган генерал Пиночетнинг тақдиридан ташвиш билдириб баёнот берди. Мамлакатнинг бошқарув тизимида азалдан катта мавқега эга бўлган қуролли кучларнинг бу баёноти ҳукуматнинг Пиночетни қайтариб бериш тўғрисидаги талаби жиддий ва асосли эканидан далолатдир.

Маълумки, Лондон суди қарорига кўра, мамлакат ички ишлар вазири Жек Стро генерал Пиночетни Испанияга топшириш жараёнини бошлаш ёки бошламасликни 2 декабргача ҳал қилиши керак эди. Лордлар палатаси собиқ диктаторнинг дипломатик дахлсизлигини тан олмаслик тўғрисида қарор чиқариши бу масала ижобий ҳал қилиниши мумкинлигини кўрсатмоқда. Шундай бўлган тақдирда, собиқ диктатор Аугусто Пиночет ўзининг Испанияга топширилиши ҳақидаги ишни кўриб чиқадиган судга чақирилиши мумкин.

Анвар КАРИМОВ, ЎзА шарҳловчиси.

АФРИКА — ҲИМОЯДА

АЙНИ ЗАМОНДА ҳар бир қитъадаги тинчлик ва осойишталик оламшумул аҳамият касб этмоқда. Шу боис Франция пойтахти Парижда Африка қитъасининг 49 мамлакати иштирокидаги 20-Франция-Африка саммити иш бошлади. «Қора қитъа»даги тинчлик ва хавфсизлик муаммоси форумнинг асосий мавзуларидан бири бўлди. Ана шу ҳақда Елисей саройининг расмий вакили Катрин Колонна маълум қилди. Унинг гапларига қараганда, Франция Африка минтақасидаги хавфсизлик масалалари бўйича янги дастурларнинг ишлаб чиқилишидан четда туриши мумкин эмас. Анжуманда илк марта БМТ Бош котиби Кофи Аннаннинг иштирок этиши мазкур тадбирнинг нақадар муҳим эканлигини яна бир бор таъкидлади, — деди К. Колонна.

ҚАРАМ БЎЛГАЧ, АҲВОЛ ШУ

МАШЪУМ қизил империя даврининг асоратларидан бири ҳамон ёмон дард каби мустақил республикалар иқтисодиётига салбий таъсир кўрсатиб келмоқда. Маълумки, Қозоғистоннинг айрим шимолий вилоятларини электр қуввати билан Россия таъминлайди. Бироқ, Қозоғистоннинг электр заҳиралари бўйича Россияга қарамлиги қимматга тушаётир. РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси тарқатган хабарга қараганда, айни пайтда Қозоғистоннинг Россиядан қарзи 239 миллион АҚШ долларига етди. Бу — Қозоғистонга берилаётган электр қуввати оқимини қиш ойларида тўхтатиб қўйиш хавфи борлигини эслатмоқда. Бундай ҳол жорий йилнинг ёзида ҳам рўй берган эди. Ўшанда Қозоғистон ҳукумати қарзни вақтида тўламаганлиги учун Россия энергетика вазирлиги маълум муддатга мазкур республикага узатилаётган электр қувватини узиб қўйган эди. Ёз бошқа, аёз бошқа. Ишқилиб, бундай аҳвол қишда такрорланмасин.

КАРБАЛОДА БАЛО ЙЎҚ

ИЗЗАТ ИБРОҲИМ Саддам Хусайннинг «ўнг қўли», ҳукуматнинг нуфузли аъзоларидан бири ҳисобланади. У Хазрат Али ўғли Имом Хусайннинг таваллуд куни муносабати билан ўтказиладиган диний тадбирда мамлакат раҳбарияти номидан иштирок этиш учун Карбалога келган эди. Ўшанда унга нисбатан суиқасд уюштирилди. Номаълум кишилар томонидан отилган икки граната портлашидан И. Иброҳимга зарар етмаган бўлса-да, айримлар енгил жароҳатландилар. Карбалода бало йўқ, деб шуни айтсалар, ажаб эмас.

ДУНЁНИНГ ТУРЛИ ГЎШАЛАРИДА

ГЎШТ, СУТ... ТЕКИН

ЭСТОНИЯЛИК чорвадорлар норозилиги айни кунларда авжига чиқди. Чунки, уларнинг маҳсулотига қайта ишлов берувчилар кам ҳақ тўлаш йўлини тутган эдилар. Шундан сўнг гўшт, сут етказиб берувчилар антиқа «юриш» қилдилар. Декабрдан бошлаб улар ўз маҳсулотларини болалар уйи, етимхоналар ва ўрта мактабларга текинга беришга қарор қилдилар. Шу тариқа улар ишлаб чиқарувчиларнинг корхоналарига зарар келтиришмоқчи. Болалар, ўқувчилар эса «энди биз коммунизмда яшаймиз» деб хурсанд бўлмоқдалар.

ҚИЗЛАРДАН ЎҒИЛ НОЗИК

АТРОФ-МУҲИТ сўнгги йилларда ниҳоятда ифлосланмоқда. Корхоналар, турли-туман муассасалар чиқиндилари, автоуловлар пуркаётган газ асоратлари инсонлар вужудига ўта салбий таъсир кўрсатмоқда. Натижада, ўғил болаларга нисбатан қиз чақалоқларнинг туғилиши кўпаймоқда. Оврупонинг тўрт мамлакати — Дания, Холландия, Олмония, Финляндияда олиб борилган тадқиқотлар ана шундай хулоса чиқаришга асос бўлди. Чунки, атроф-муҳитнинг кескин ифлосланиши аёл жинсига нисбатан эркак жинсига ёмонроқ таъсир этар экан. Жумладан, 50-йилларда Оврупо мамлакатларида 106 нафар ўғил болага 100 та қизалоқ тўғри келган бўлса, ҳозир бунинг мутлақо акси кузатилмоқда. Шу боис олимлар атроф-муҳитни тоза тутиш йўли билан эркак зотини асраш муаммосини долзарб масала қилиб кўтармоқдалар.

СЕМИЗЛИКДАН ДОД!

БУЮК БРИТАНИЯНИНГ Бирменгем шаҳрида истиқомат қилувчи 30 яшар Бэрри Остин жаҳонда энг тўла одам ҳисобланади. Унинг «юки» бор-йўғи 340 килограммдир. Семизликдан дод деб юборган Бэрри жарроҳларга мурожаат этишга мажбур бўлди. Чунки, шифокорлар уни 190 килограмм этидан форuғ этишга ваъда берган эдилар. Йўлда мамнун кетаётган йигит қоқилиб йиқилди... Йиқилди-ю, қайтиб тура олмади. Ўн нафар йўловчи бақувват йигитлар, беш нафар қидирув хизматининг ходимлари икки соатда аранг Бэррини «оёққа» қўйдилар.

ОФАРИН, «БЛАНКА»

ЧЕХИЯНИНГ Младе Болеслав шаҳрида Зденек Блажек деган ажойиб бир инсон яшар эди. Унинг «Бланка» лақабли ити бор эди. Яқинда Зденек вафот этди. Эртасига эса «Бланка» йўқолди... Бир неча кундан сўнг дўстини зиёрат қилгани келган хешу-ақраболар Зденекнинг қабри устида «Бланка»нинг холсиз ётганини кўрдилар. Улар итни амаллаб уйга олиб кетдилар.

Лекин, уч кундан сўнг «Бланка» қайта ғойиб бўлди. Қариндош-уруғлар уни излаб, яна қабр устидан топдилар. Эндиликда уни уйга олиб кетишнинг иложи бўлмади. Ит ҳеч кимни ўзига яқинлаштирмади... Садоқатли «Бланка» қўйилган овқатларни емади ва бир неча кундан сўнг қабр устида жон берди. Унинг жасадини кўрган одамлар оддий бир итнинг мислсиз вафодорлигига қойил қолиб, кўз ёшлари тўкдилар.

(ЖАҲОН ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ).

ҚИСҚА САТРЛАРДА

➧ БИРЛАШГАН Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгаши Сурия ва Исроилда жойлашган БМТ кузатувчи кучларининг муддатини 1999 йил 31 декабргача узайтириш тўғрисидаги резолюцияни якдиллик билан қабул қилди.

➧ 1 ДЕКАБРЬ куни румин халқи энг катта байрам — Руминия миллий кунини 80-марта нишонлади.

➧ ҚРИМ парламенти раиси Л. Грач 15-18 декабрь кунлари Украина Радаси ўз мажлисида Қрим конституциясини кўриб чиқажаклигини тасдиқлади.

➧ БОЛГАРИЯ президенти Петр Стояновнинг Грузияга қилган икки кунлик расмий ташрифи ниҳоясига етди.

➧ ҲИНДИСТОННИНГ ҳозирги бош вазири Атал Бихари Важпаи бошлиқ «Жаната парти» партияси конгрессга бўлган сайловларда жуда кам овоз олди.

➧ МЕСУД Йилмаз бошлиқ Туркия вазирлар маҳкамаси тўлиқ истеъфога чиқди. У мафиячилар билан алоқа қилишликда ва порахўрликда айбланди.

➧ ТУРКМАНИСТОН президенти С. Ниёзов яқинда Жаҳон Банки Туркманистондан Туркиягача ётқизиладиган газ қувурлари лойиҳасини маблағ билан таъминлайди, деган эди. Аммо, ушбу муассасанинг Вашингтондаги вакили ЖБ бу хусусда ҳеч қандай қарор қабул қилмаганлигини айтди.

➧ ФАЛАСТИН мухторияти раҳбари Ёсир Арафот АҚШга келди. У АҚШ раҳбарлари билан Яқин Шарқда тинчлик ўрнатиш муаммоларини янада жонлантириш масалалари хусусида музокаралар олиб боради.

➧ ЭРТАГА — Халқаро ногиронлар куни нишонланади.

➧ ЎТГАН якшанба куни Санкт-Петербургда Г. Старовойтова вафот этганлигининг тўққизинчи куни нишонланди. Унда давлат думаси депутатининг қариндош-уруғлари, ҳамкасблари ҳамда жамоатчилик вакиллари иштирок этдилар.

МИЛЛАТИМИЗ КЕЛАЖАГИНИ ЎЙЛАБ...

(журнал саҳифаларида)

Миллий, ижтимоий-сиёсий ва тирихий-бадиий журнал ҳисобланган «Мулоқот»нинг бу йилги саҳифаларида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» номли янги китобининг шарҳи бериб борилди.

Мамлакатимизнинг етакчи олимларидан, ҳуқуқшунослик фанлари доктори, профессор Ғафур Абдумажидов Президентимизнинг янги китобини шарҳлар экан, «одамларда мулкдорлик ҳиссиётини мустаҳкамлаш, мулкдорларнинг кўнгли тўқ бўлиши, унинг мулкий ва шахсий ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари давлат муҳофазасида эканлигига тўла ишонч бўлишига эришмоқ зарурлиги ҳақида Президентнинг фикрларига муносабат билдиради.

«Мулоқот»нинг янги сонида атоқли маданиятшунос, фалсафа олими Усмон Қорабоевнинг «Истиқлол берган имконият» мақоласида ҳам мактаблар ва олий ўқув юртларида талабаларга сув ва ҳаводай зарур бўлган миллий тикланиш муаммоларига кенг ўрин берилган. Муаллиф фикрича, янгидан мустақилликка эришган миллатимиз ўзлигини тиклаш учун интилади. Миллатнинг ўзлиги эса — миллий онг, миллий руҳ, анъаналар, тил, дин, санъат, адабиёт, илм-фан, маърифат каби маънавий қадриятлар асосида вужудга келади. Мақолада Ўзбекистон Президентининг фармонида айтилган «Маънавий-маърифий ислоҳотлар давлат сиёсатининг асосий, устувор йўналиши деб ҳисоблансин» деган сўзларнинг маъноси теран шарҳлаб берилади.

Таниқли зиёлаларимиздан бири, андижонлик мударрис Ҳасаноҳун Мусаевнинг «Иқтисод ва иймон» мақоласида Муҳаммад Расулуллоҳнинг «Меҳнат — энг олий ибодатдир» деган ҳадиси шарифининг мазмуни ва моҳияти очиб берилади. Унда маънавият, маданиятнинг асосий манбаи покиза иймон-эътиқод эканлиги айтилади. Муаллиф тўғри айтганидек, иймони покиза одам «Эртанги кунга ишонувчи, борига шукр қилувчи, Тангри таоло ато этган ризқрўзини ўзининг салоҳияти, ҳалол-пок меҳнати билан топувчи оқ ниятли, эзгуликка интилувчи, тадбиркор, фозил кишидир».

Мустақиллик билан бирга дунёга келган «Мулоқот» журнали илк қадамлариданоқ халқимизнинг маънавий бойлигини, миллий истиқлол мафкурасини тиклаш ишини ўзининг асосий вазифаларидан деб билди. Журнал халқимизнинг бутун шарққа танилган, инсоният тарихида чуқур из қолдирган алломалари ҳақида кўплаб мақолалар эълон қилди. Ватан ва халқ ўтмиши, шонли тарихи, миллий урф-одатларимиз, анъаналаримиз, маданиятимиз, маънавият ва маърифат, ғоя ва эътиқодларимиз ҳақидаги мақолалар кенг ўқувчилар оммаси эътиборини тортди. Бугунги кунда журнал саҳифаларида мунтазам эълон қилинаётган «Истиқлол ва маънавият», «Миллий истиқлол мафкураси», «Иқтисод ва ислоҳот», «Тарих ва замон», «Мозийдан садо», «Туркистон мутасаввуфлари», «Ажойиб кишилар ҳаёти», «Шарқнинг буюк муҳаддислари», «Халқ қаҳрамонлари», «Маънавият булоқлари», «Муқаддас шаҳарлар» каби рукнларнинг ўз мухлислари бор. Журнал бугунги куннинг сиёсати ва бошқа муаммолари ҳақида чуқур таҳлил этилган мақолалар эълон қилиб келмоқда. Бир сўз билан айтганда, журнал халқимизни ўзлигини англаши, тарихий ва маданий меросни ҳаққоний ёритиш, мустақиллик мафкурасини барқарор этиш учун бор ижодий имкониятларини ишга солмоқда.

1999 йилда журнал ўз анъаналарига содиқ қолган ҳолда ўз ўқувчиларини турли илмий, фалсафий ва публицистик мақолалар билан хушнуд этиш ниятида.

Янги йилда ҳам «Мулоқот»да олимларимиз Ҳ. Зиёевнинг «Тарихий хотира — миллатнинг илдизи», В. Валихўжаевнинг «Соғаржийлар» ва «Абдуллайсийлар хонадони», А. Ҳасановнинг «Қуръони карим», У. Қорабоевнинг «Комил жамият қуриш мафкураси», Ҳ. Ҳомидийнинг «Жамиятни маърифат қутқариб қолади», А. Абдураҳмоновнинг «Афросиёб», М. Маҳмудовнинг «Жалолиддин Мангуберди» каби мақолалари тайёрланмоқда. М. Жакбаров «Форобийнинг адолатли жамият орзуси» мақоласида буюк бобомиз Форобийнинг ибратли ғоялари ҳақида кенг малоҳазалар юритади.

«Мулоқот» журнали янги йил сонларида имом Муҳаммад Ғаззолийнинг машҳур «Кимиёи саодат» асаридан ҳали эълон қилинмаган бобларини бериб боради. Бу асарда инсонларни жаннат боғларига элтувчи: вафо, садоқат, меҳр-мурувват, сабр-қаноат, яхшиликларга шукрона айтиш қаби гўзал аҳлоқий, маънавий фазилатларга қандай эришиш йўллари очиб берилади.

Янги йилда журнал саҳифаларида яна Бедил, Огаҳий, Амир Умархон ҳаёти, Бобур авлодлари ҳақида, тасаввуф тариқатлари ҳақида қизиқарли янгиликлар билан танишасиз.

Мулоқот

МЕҲМОНИМИЗ

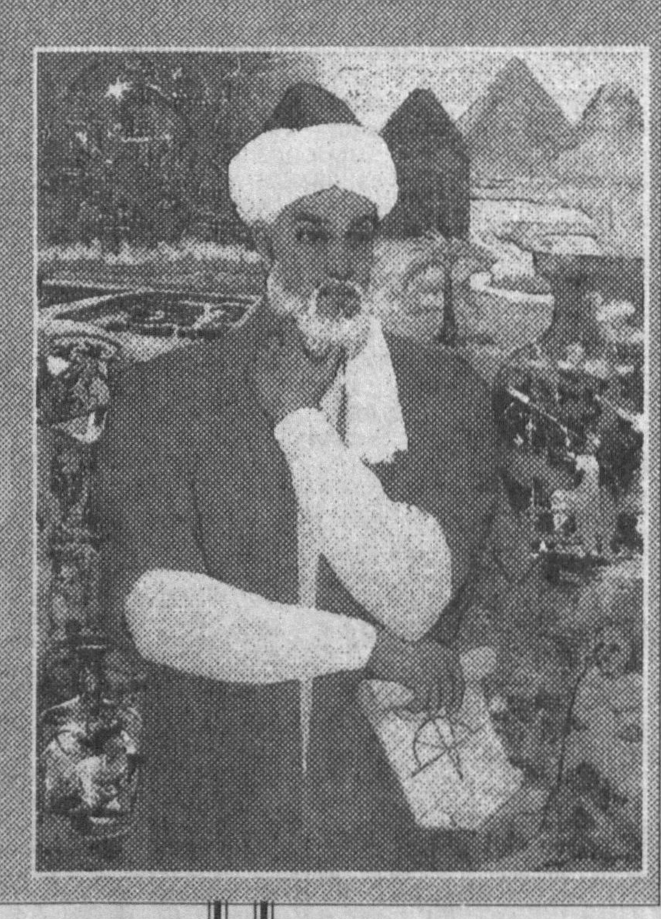

БУ ҲУНАР эгалари ҳаттот ёки котиб номи билан машҳур бўлганлар. Бу касб энг шарафли ва муқаддас вазифа ҳисобланган. Ҳаттот китобни кўчириш жараёнида ҳар бир китобнинг музмунини ўзлаштириб борган. Натижада котиб ўз замонасининг ўқимишли, илм-маърифат эгалари қаторидан жой олган ҳамда хаттот ўз замонасининг зиёлиси, маърифатпарвари ва йирик маданият соҳиби деб ҳисобланган.

Араб ёзувида китобат қилинган қўлёзмалар туфайли ота-боболаримиз яратиб қолдирган маданий меросдан баҳраманд бўлмоқдамиз. Шу қўлёзмалар туфайли Марказий Осиё халқларининг салоҳияти ва иқтидори

«МУЛОҚОТ»нинг нашр кўрсаткичи:
якка тартибдаги обуначилар учун — 844, ташкилотлар учун — 845.

ТУРКИСТОНДА КИТОБ НАШРИ ҚАЧОН БОШЛАНГАН?

КИТОБГА бўлган қизиқиш ўзбек халқи учун хос хусусият бўлиб келган. Босмахоналар вужудга келгунга қадар Турон заминида китоблар дид билан махсус нусха кўчирувчилар томонидан кўчирилар, юксак маҳоратли халқ рассомлари уларни миниатюралар билан безар эди.

юзага чиқди ҳамда жаҳон маданияти тараққиётига қўшган ҳиссаси яққол кўринди.

Бухоро, Хива, Фарғона, Самарқанд ва Тошкент ҳаттотлик мактаблари бундан бир неча асрлар олдин шаклланиб бўлганди. Фақат XIX асрда, XX аср бошларида Бухорода 75, Самарқандда 22, Хивада 47, Тошкентда 38та машҳур ва таниқли хаттотлар бўлиб, улар халқимиз яратган асл илмий дурдоналарнинг бизгача келишига сабаб бўлганлар. Авлоддан авлодга ўтиб келаётган уларнинг санъати сўзсиз бекиёс эди. Аммо бундай китоблар йиллаб кўчириларди, нархи қиммат бўлиб, асосан моддий имконияти бор кишиларгина уларни сотиб олиши мумкин эди.

Туркистонда китоб нашри ишларининг вужудга келиши Ўрта Осиёни Россия томонидан босиб олиниши даврига тўғри келди. Бу давргача ўлкада босмахона ҳам, литография ҳам бўлмаган эди. Адабиётга бўлган эҳтиёж Туркистонга айрим Шарқ давлатларидан кириб келадиган литография асарлари қўлёзмалари билан қондирилар эди. Россияда араб, форс ва туркий тиллардаги китоблар XVIII асрнинг 20-йилларидан бошланди: мусулмон (араб) ёзувидаги биринчи рус босмахонаси 1723 йил Астраханда пайдо бўлди, сўнгра бундай босмахоналар Петербург, Москва, Қозон, Қрим, Кавказ каби жойларда ишга туширилди.

Ўлканинг иқтисодий ва техник жиҳатдан қолоқлиги Туркистонда китоб нашрини кеч пайдо бўлишига асосий сабаб бўлди. Шарқ китоб нашри Европадагига қараганда ўзига хос хусусиятга эга бўлиб, китобларнинг асосий қисми литография усули билан чоп этиларди. Полиграфия усули билан чоп этиш ҳарф теришни, турли шрифтларни, босма машина ва бошқа техник воситалар сингари ривожланган полиграфия базасини яратишни талаб қилар эди. Бундан ташқари нашр ишлари мутахассислари тайёрлаш муаммоси юзага келарди.

Ўлкани Россия босиб олгандан кейин босқинчи ҳукуматнинг эҳтиёжидан келиб чиқиб, китоб нашри учун моддий-техник база яратилди. Нашр ишларининг йўлга қўйилиши китобларни аҳоли орасига чуқурроқ кириб боришига йўл очди, юртимизда матбуот ишларининг ривожланишига туртки бўлди, фан ва маданиятдаги илғор ғояларнинг тарқалишига ёрдам берди. Ўлканинг босқинчи маъмурияти нашр, матбуот ишларида рус таъсирини кучайтириш, империя таркибини мустаҳкамлаш, аҳолининг турли қатламларига ҳокимият учун мақбул бўлган йўл билан мафкуравий ишлов бериш каби мақсадларда фойдаланишга интилди. Ватанпарвар кайфиятдаги адабиёт ва санъат арбоблари, маърифатчилар, миллий озодлик учун курашчилар ҳокимиятнинг бу мақсадларини тушуниб етдилар.

Қарама-қарши томонларнинг қоришуви, миллий матбуотни вужудга келишидаги зиддиятлар, унинг тараққиёт таомилларидаги номутаносибликларни белгилаб берди.

Туркистонда XIX асрнинг 60-йилларидан бошлаб китоб нашри ишлари бошланди. Туркистон ўлкасини муте юртга айлантириш мақсадида унинг табиий шароити, иқтисоди, ишлаб чиқариш кучлари, маҳаллий аҳоли турмуш тарзини тадқиқ этган рус олимларининг китоблари дастлабки босма нашрлар ҳисобланади. 1868 йили Тошкентдаги ўлка штабида биринчи босмахона очилди, унда И. А. Северцовнинг «Заметки о горной стране у вершин Чу и Нарина и о путях следования через неё в Китайский Туркестан» номли китобчаси рус тилида нашр этилди. XIX асрнинг 70-йилларидан бошлаб ўзбек тилида ҳам китоблар нашр этила бошланди. 1872 йили нашр этилган Шоҳимардон Иброҳимовнинг «Календарь» номли китоби улардан дастлабкиси эди. Китоб 500 нусхада, 17х13,5 см катталикда, муқовасиз чиқарилди.

Нашр ишларининг авж олиши босмахона ва литография тармоқларининг кенгайишига олиб келди. Хусусан, 1872 йили Туркистон генерал-губернаторлиги девонхонасида босмахона очилди. У ҳарбий бошқарма босмахонаси деб номланди. 1877 йили Тошкентда С. И. Лахтиннинг биринчи хусусий босмахонаси вужудга келди. Сўнгра О. А. Порцев, И. И. Гейер, П. Д. Немжинов, В. М. Канцельсон, Э. П. Эдельман, Виннер, Ш. Граевский кабиларнинг босмахоналари очилди.

Аста-секин ўлканинг бошқа шаҳарларида ҳам босмахоналар очилди. 1880 йили Янги Марғилон, 1905 йили Андижон каби шаҳарларда босмахоналар иш бошлади.

Ўзбек ва тожик тилларида чиқарилаётган китоблар литографик усул билан чоп этилди. Масалан, 1876 йили Абдуносир Фарроҳийнинг «Бола тақдири» китоби нашр этилди. 1880 йили Хоразмда Алишер Навоийнинг «Хамса», Мунискинг «Девони Мунис», «Девони Рожий» асарлари чоп этилди. 1883 йили Тошкентда Сўфи Оллоёрнинг «Китоби Сабот-ул ожизин» асари босиб чиқарилди. 1904-1905 йиллари О. А. Порцев томонидан А. Навоийнинг «Хамса» асари босиб чиқарилди.

Она тилида дастлабки китобларнинг чиқарилиши миллий зиёлиларнинг қизиқишини уйғотди.

Абдураҳим КАТТАБОЕВ,
Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университетининг доценти.

КАРАТЭ

(Ҳажв)

Уй-жой қурилиши бошқармасининг муҳандиси Чаққон Чаққонович ишхонадан мукофот пулини олиб, хотинини хурсанд қилиш учун уйига шошилиб кетаётганди. Унинг асфальтга урилган қадам товушлари кимсасиз оқшом оғушида акс-садо берарди. Тўсатдан қоронғулик қаъридан кенг елкали уч гавда кўрина бошлади. Улар аста-аста Чаққон Чаққонович томон яқинлашишарди.

Топиқир муҳандис уларнинг чекиш сўрашларини кутиб ўтирмади. У биринчи тўғри келган йўлакка лип этиб кирди ва шу заҳоти бу уйни яқиндагина ўзларининг қурилиш бошқармаси топширганини эслади.

Учовлон ҳам шошилмасдан йўлакка киришди. Улар «ўлжалари»ни ҳеч қаёққа кетолмаслигини яхши билишарди.

— Қани, чўнтакларингда нима бор, дарров кўрсат-чи? — деди таҳдидли овоз билан гавдаси энг йўғони, афтидан тўданинг бошлиғи шу эди.

Чаққон Чаққонович чўнтакларини кўрсатишни истамасди. У яна бир бор ўғриларнинг қўрқинчли башарасига ғамгин назар ташлади. Ҳеч қандай умид йўқ. Бирданига муҳандиснинг хаёлига, ахир булар қадрдон деворлар-ку, деган фикр келди. Улар ёрдам беролади. Чаққон Чаққонович қўлларини кенг ёйиб қўйиб, бошини сал эгди-да, эс оғадиган даражада қичқириб олдинга интилди. Унинг ўнг қўли тегиб кетган зинанинг темир панжараси бир алфозда қийшайиб қолди. Чап оёғи теккан бетон плитада аллақанча чуқур излар — дарзлар пайдо бўлди. Чаққон Чаққонович олдида турган ғиштин деворга калла қўйган эди, девор қаттиқ зарбдан тебрана-тебрана ерга шувиллаб тўкила бошлади.

Безорилар қўрқинч билан бу даҳшатли зарбалар эгаси олдидан тисарилишди.

— Йигитлар қочдик! Каратэчига дуч келибмиз! — деб қичқирди улардан бири ва тўда зумда йўлакдан ғойиб бўлди.

Бу чинқириқдан уй титраб кетди.

Чаққон Чаққонович костюмининг чангини қоқиб, фахр билан кўчага юрди. Унинг чўнтакларида янги уй учун берилган мукофот пули тўлалигича сақланиб қолди.

МОҲИНУР.

ЗАЙНИДДИН МУҲАММАД ҒАЗЗОЛИЙ «КИМЁИ САОДАТ»ДАН

ИККИНЧИ ФАСЛ

САБР ВА ШУКР БАЁНИДА

Билғилки, тавба ва сабр рост келмас. Ҳазрати Расул. а.с.дан сўрадиларки: «Иймон недур?» Айдиларки: «Иймон — сабрдур». Яна ҳадисда келибдурки: «Сабр — нисфи иймондур» (Сабр — иймоннинг ярмидур).

Сабрнинг улуғлиги ва фазилати жиҳатидан Ҳақ таоло Каломи мажидда 70 дан зиёд ерда сабрни ёд қилибдур. Ҳар мартаба ва даражаки, Ҳақ таоло даргоҳида хўб ва марғуб (ёқимли)роқдир. Ани сабрга боғлиқдур. Чунончи, дин ва ойин (шариат) йўлида ҳидоят топмоқни сабрга ҳавола қилибдур.

Ҳақ таоло ўз зоти вожибул вужудига қурб (қувват) ва яқинлигини сабр қилғувчиларга ваъда берибдур.

Ва ҳиммат ва ҳидоятни ҳеч киши ҳақида жамъ қилмабдур, магар собирлар ҳақида жамъ қилибдур.

Бас, сабрнинг улуғлиги ва фазилатидурки, ани азиз қилибдур ва ҳар кишига бермабдур, магар дўстларига андак ато қилибдур. Ҳазрати Расул а.с. айтибдурларки: «Инна ақлун мо ав йатимул яқин ва азамата ас-сабр» (Чиндан ҳам, Ҳақ таологa, унинг буюклигига ягона яқинлик йўли сабр эрур).

Бас, кишигаким (Ҳақ таоло) анга сабри тамкин ва жазми яқин (аниқ яқинлик) берибдур, агарчи тоат ва ибодат кам бўлса ҳам, мағфиратга яқиндурки, дунёлик — фоний ва савоби охират — боқийдур. Бу оятни Расул а.с. ўқиб эдиларки: «Сабр — беҳиштнинг ганжидур». Яна айтибдурларки: «Агар сабр Одам суратида бўлса эрди, ҳаммадан саҳий ва карим бўлур эрди ва Ҳақ таоло собирларни дўст тутадур».

Ҳазрати Довуд а.с.га ваҳий келдики, ахлоқи ҳамида (мақтовли хулқ)да менга иқтидо қилғилки, ахлоқимнинг бири — сабрдур, мен Сабирдурмен». Ҳазрати Исо а.с. ансордан бир қавмни кўриб, сўрадиларки: «Сизлар мусулмонму?» Ул қавм айдики: «Оре, мусулмондурмиз». Айдиларким: «Иймоннинг нишонаси қайсидур?» Ул қавм айдики: «Худои таолонинг берган неъматига шукр қилурмиз ва келган меҳнат (машаққат)га сабр қилурмиз ва қазога рози бўлурмиз. Исо а.с. айдики: «Антум — мўъминуна», яъни, «Қасам Поки парвардигорғаки, сизлар мўъминдурсизлар».

Ҳазрати Али карамаллаҳу важҳаҳу: «Иймон бошга ўхшашдурки, кимнинг боши йўқдур, тили ҳам йўқдур». Бас, кимнинг сабри йўқдур, иймони йўқдур.

Билғилки, сабр одамийлик хоссасидурки, ҳайвонларда сабр йўқдур. Ҳайвонлар шахватнинг мусаххари (асири)дурки, уларда маъсият (гуноҳ) бўлмас ва улар Худои таолонинг муҳаббатига мустағриқ (ғарқ) дурларки, уларга сабр ҳожат бўлмас.

Аммо, одамийни ибтидоъи сифатда ҳайвонот бирла халқ қилибдур, хома (либос) ва зийнат ва лаъба ва лахв (ўйин-кулги), шахват лаззатини анга (одамга) мусаллат (тобеъ) қилибдур. Ва қиттак болиғ (балоғатли) бўлса, малоика анворидан одам вужудида пайдо қилурлар. Ул нур хосияти ва барокотидан оқибат корини танур ва билки, икки фариштани анга муаккил қилурлар. Ва фаришталар ани ҳидоят қилурлар ва ҳайвонлар бу хосиятдан маҳрумдурлар.

Бас, ул нур зиёси ва фаришталар ҳидоятидан маслаҳат корини билурлар. Ўзини ва Ҳақ таолони танур ва билурким, шахватнинг оқибати ҳалокатлидур. Лаззати ва роҳати фавт, тамом бўлур. Кишининг (сабр-тоқат қилишга) қуввати етмайдиган ишларда икки муакка: фаришта анга қувват берурлар. Бу фаришталарни котибайни кироmaйн (азиз котиблар) деб атарлар. Ул фариштаким, инсонга ҳидоят бермоқда қавий ва фозилроқдур, анга ўнг тарафдан ўрин берибдур. Бу фаришталар одамнинг ҳамма аъмоли ҳасана ва саъй (ҳаракат)ини номаи аъмолига битурлар. Бас, бу фаришталар олами шаҳодатдан эрмасдурки, уларни зоҳир кўз бирла кўргали бўлмас. Вақтики, ўлум чангалига тушиб, зодир кўз йумилса, уларни ва ул саҳифаларни олами малакутда кўргали бўлур ва бу воқеалардан кичик қиёматда ижмолан воқиф бўлур. Аммо тафсилан улуғ қиёматда билур.

Кичик қиёмат деб, ўлар вақтни айтурлар. Чунончи, ҳазрати Расул акрам салоллоҳу алайҳи вассаллам айтибдурлар: «Ман мота фа қад қомат қиёмати», яъни, кишики, ўлибдур, батаҳқиқ, ул кишига қиёмат қойим бўлубдур. Ва ҳар нимарсае, улуғ қиёматда бордур, ундан намуна ва нишона кичик қиёматда ҳам бордур. Бунинг тафсилини «Ихйаъул улум» китобида баён қилдим.

ФАСЛ. САБР — НИСФИ ИЙМОН ВА РЎЗА — НИСФИ САБР ЭРКОНИ БАЁНИДА

Билғилки, иймон бир нимарса эмас, балки унинг шохлари бисёр ва ақсоми (қисмлари) бешумор (бесаноқ)дур. Хабарда келтирибдурки, иймоннинг 70 шоҳи бордур. Аълоси — калимаи таййиба (Ло илоҳа иллаллоҳ) ва адноси (охири) — йўлдан хашакни олиб ташламоқдур. Қисмлари бисёрдур ва лекин, асллари уч навъдур: маориф ва аҳвол ва аъмол (амаллар)дур. Мақомати диннинг ҳеч бири булардан ҳоли бўлмас. Масалан, тавба ҳақиқати — пушаймонликдур. Ва бу — дилнинг ҳолатидур. Ул пушаймонликнинг асли маърифатдур — гуноҳнинг заҳри қотил эканини танимоқ ва мунинг фаръи (бир қисми) — гуноҳдан парҳез айлаб, тоатга машғул бўлмоқдур. Бас, бу ҳолат аввали — маърифат ва аввали амалдур. Ҳар учи иймон жумласидандур. Бас, иймон, бу учдан иборатдур. Ва лекин маърифат ҳама (иймон)нинг аслидурки, маърифатдан ҳолат пайдо бўлур ва ҳолатдан тоат вужудга келур.

Билғилки, маориф мисоли бир дарахтдур ва маърифат сабабидин дил тағаййур топиб (ўзгариб), аҳвол пайдо бўлмоғи ул дарахтнинг шохига ўхшашдур. Амал ва кирдорларки, бу аҳволидин вужудга келур — ул дарахтнинг меваси янглиғ. Бас, амал ва кирдор сабрсиз мумкин эрмас. Ушбу важҳдин сабр нисфи иймон дебдурлар.

Яна хабарда келибдурки, сабр-иймон жумласидандур, бу маънидаки, иймоннинг жузв (қисм)ларидан мушкулроғи сабрдур. Шу сабабдан, сабр — жумлаи иймон дебдурлар.

ФАСЛ. ҲАММА ВАҚТЛАРДА САБРГА ҲОЖАТ БЎЛМОҒИ БАЁНИДА

Билғилки, банда ибтидои ҳолда нафснинг мувофиқати ва ҳоҳишидан ҳоли бўлмас. Бас, ҳамма ҳолда сабрга ҳожати тушар. Андоғким, Ҳазрати Расул а.с. айтибдурлар: «Ҳақ таолонинг даргоҳида сабрнинг улуғлигини билмаклик жумласидан бири буки, бемор бўлса гила (гина) қилмагай ва мусибат етса пинҳон тутғай». Расул а.с.нинг фарзанди Иброҳим вафот бўлди. Расулуллоҳнинг муборак кўзларидан ёш равон бўлди. Саҳобалар айдиларки: «Ё расулуллоҳ, бизларни манъ қилур эрдингиз, ўзингиз йиғларсиз? Расул а.с. айдиларки: «Бу тариқа йиғламоқ Худои таолонинг раҳматидур...» Ва айтибдурлар: «Сабри жамил улдурки, соҳиби мусибатни ўзгалар орасида фарқ қилғоли бўлмағай». Бас, яқо йиртмоқ ва юзни тирнамоқ бирла жароҳат қилмоқ ва баланд овоз чиқариб йиғламоқ — ҳаммаси харомдур. Билғилки, аҳволини ўзгартирмоқ, дастори (салласини) ўзгартирмоқ ҳам хўб эрмас. Бас (одам) билғайки — Ҳақ таоло фармони бирла бандасини Ажал даргоҳига элтқайлар».

Талха р.а.нинг хотуни Рамиза айтур: «Эрим уйда йўқ эрди, ўғлум қазо қилди. Касаллик ҳолатидек, эгин ёпиб, ётқузуб қўйдим. Вақтики, Талха келди, сўрадики: «Касал нечук?» Айдим: «Кечагидек ва беҳроқ». Бас, таом келтирдим. Таомдин сер бўлганидан кейин ҳодисани баён қилдим. Талха нола ва фиғон қилди. Айдимки: «Ажиб кишисан. Бу ўғулни Худои таоло бизларга омонатга бериб эрди, яна ўз даргоҳига олди»: бас. Талҳа айдики: «Инна лиллоҳи ва инна илайҳи рожиун». Талха бу воқеани эртаси Расул а.с.га ҳикоя қилди. Расул а.с. айдилар: «Ўтган кеча муборак бўлсун сизларгаким, Талханинг хотуни Рамизани беҳиштда сайр қилиб юрганини кўрдум, сабрнинг натижаси эркан», деб башорат бердилар.

Ҳосили калом улки, ҳар қандай ҳолатда банданинг сабрга ҳожати тушар. Агар ҳамма алойиқдан узилиб, (секин) гўшани ихтиёр қилса, васваса ва андишаи мухталифдан ҳоли бўлмас.

Нашрга тайёрловчилар: Абдуллоҳ УМАРЗОДА, Маҳкам АНДИЖОНИЙ.

*СПОРТ**СПОРТ**СПОРТ**СПОРТ*

ТАИЛАНД САФАРИ БОШЛАНДИ

ДУШАНБА куни Ўзбекистон спортчилари XIII Осиё ўйинларида иштирок этиш учун Таиландга жўнаб кетди. Навбатдаги «Бангкок-98» мусобақаларида Осиё минтақасидаги мамлакатлардан ташриф буюрган 27 жамоа нуфузли ўрин эгаллаш учун курашадилар.

Бунда айниқса футбол мусобақаларининг қизиқарли бўлиши кутилмоқда. Бизнинг «чармтўп» усталаримиз дастлабки босқичда Қувайт ва Мўғулистон терма жамоалари билан беллашиш учун майдонга тушадилар.

Ўзбекистон футболчилари қандай ўринни эгаллайдилар, деган савол айни кунларда футбол мухлисларини ғоят қизиқтирмоқда. Ҳамма нарса биринчи қадамлардан бошланади. 3 декабрь куни Ўзбекистон футболчилари илк учрашувни қувайтликлар билан ўтказадилар.

«ПАХТАКОР» ШАРАФЛАНДИ

РЕСПУБЛИКАМИЗ пойтахти Тошкентда футбол бўйича бу йилги чемпионликни қўлга киритган «Пахтакор» ўйинчиларини шарафлаш анжумани ўтказилди.

«Пахтакор» йигитлари шаънига Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов, Давлат спорт қўмитаси раиси Баҳодир Маҳситов, республика футбол федерацияси президенти, ички ишлар вазири Зокир Алматовлар илиқ сўзлар айтдилар ва келажакда ҳам янги муваффақиятлар тиладилар.

Об-ҳаво

РЕСПУБЛИКА об-ҳавони кузатиш бош бошқармаси мутахассисларининг хабар беришича 2-6 декабрь кунлари ҳафтанинг боши ва охирида вилоятимизнинг айрим худудларида вақти-вақти билан ёғингарчилик бўлиши, ҳафта ўртасида эса ҳаво очиқ келиши кутилмоқда. Кечалари 3-8 даража совуқ, кундузлари 3-8 даража илиқ бўлади.

Тошкент шаҳар Чилонзор туманидаги «Мевазор» маҳалласининг йўқолган
ДУМАЛОҚ МУҲРИ БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар А. Икромов туманидаги ООО «Рашшар» фирмаси
ТУГАТИЛАДИ.
Даъволар бир ой мобайнида 47-37-08 телефон орқали қабул қилинади.

Қибрай тумани ҳокимлиги жамоаси туман ҳокими ўринбосари
Шоқодир Шоюсупович ШОБЕКОВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ • TOSHKENT HAQIQATI

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ

Бош муҳаррир Фатҳиддин МУҲИДДИНОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Телефонлар: хатлар ва оммавий ишлар бўлими: 133-40-48 Эълонлар: 133-99-15, 136-57-27.

• Эълон ва билдирувлардаги факт ҳамда далилларнинг тўғрилиги учун реклама ва эълон берувчилар масъулдир.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-0595. Ҳажми – 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2. Саҳифаловчи: Музаффар ҚЎЧҚОРОВ. Адади 7.856 нусҳа.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672 Босишга топшириш вақти – 20. 30. Босишга топширилди – 19.00. 1 2 3 4 5 6